

Vlada Crne Gore

Ministarstvo finansija

Podgorica, 24.11.2009

U p i t n i k

Informacija koju od Vlade Crne Gore zahtijeva Evropska komisija u cilju pripreme Mišljenja o zahtjevu Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji

04 Slobodno kretanje kapitala

Odgovorno lice:	Igor Luksic
Rukovodilac grupe:	Bojana Boskovic
Zamjenik rukovodioca grupe:	Ana Ivanovic
Sekretar grupe:	Jelena Vojinovic
Zamjenik sekretara grupe:	Nina Vukotic
Kontakt MEI:	Milisav Raspopovic
IT Podrška:	Ljeuposava Pavlovic

Sadržaj:

POGLAVLJA ACQUIS - SPOSOBNOST PREUZIMANJA OBAVEZA KOJE PROIZILAZE IZ CLANSTVA.....	5
Poglavlje 4: Slobodno kretanje kapitala.....	6
I. KRETANJE KAPITALA I PLAĆANJE.....	7
II. SISTEMI PLAĆANJA.....	20
III. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA	23
Annex Tabele.....	37
I. DIREKTNE INVESTICIJE.....	40
I.A.) Ograničenja za direktne investicije nerezidenata prema posebnim sektorskim propisima	42
II. INVESTICIJE U NEPOKRETNOSTI.....	66
III. TRANSAKCIJE U HARTIJAMA OD VRIJEDNOSTI KOJIMA SE UOBIČAJENO TRGUJE NA TRŽIŠTU KAPITALA (nisu uključene pod I, IV i V)	67
IV. TRANSAKCIJE U JEDINICAMA KOLEKTIVNOG INVESTIRANJA PREDUZEĆA	71
V. TRANSAKCIJE U HARTIJAMA OD VRIJEDNOSTI I DRUGIM INSTRUMENTIMA KOJIMA SE UOBIČAJENO TRGUJE NA TRŽIŠTU NOVCA.....	76
VI. TRANSAKCIJE PREKO TEKUĆIH I DEPOZITNIH RAČUNA KOD FINANSIJSKIH INSTITUCIJA	80
VII. KREDITI KOJI SE ODOSE NA KOMERCIJALNE TRANSAKCIJE ILI NA PRUŽANJE USLUGA U KOJIMA UČESTVUJE REZIDENT	81
VIII. FINANSIJSKI ZAJMOVI I KREDITI	82
IX. JEMSTVA DRUGE GARANCIJE I PRAVA ZALOGA	83
X. TRANSFERI ZA IZVRŠENJE UGOVORA OSIGURANJU.....	84
XI. KRETANJE LIČNOG KAPITALA.....	87
XII. FIZIČKI UNOS I IZNOS FINANSIJSKIH SREDSTAVA	88
XIII. OSTALA KRETANJA KAPITALA	89

**POGLAVLJA ACQUIS - SPOSOBNOST PREUZIMANJA
OBAVEZA KOJE PROIZILAZE IZ CLANSTVA**

Poglavlje 4: Slobodno kretanje kapitala

I. KRETANJE KAPITALA I PLAĆANJE

1. Na osnovu tabele u prilogu, molimo prikažite stanje za svaku vrstu kapitalne transakcije (da li je transakcija liberalizovana, da li postoje uslovi vezani za liberalizaciju, postupak odobravanja, primjenjivi domaći propisi, itd.).

Odgovor dat u tabeli na kraju ovog poglavlja.

2. Kakvi su planovi i vremenski rokovi za potpunu liberalizaciju srednjoročnog i dugoročnog kretanja kapitala? Molimo da napravite distinkciju između već donesenih odluka, mjera koje se planiraju i uslovnih mjera.

Donošenjem Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl.list RCG, br. 45/05, 62/08) utvrđen je generalni režim potpuno slobodnog protoka novca i kapitala u/iz zemlje i to u smislu da se sve tekuće i kapitalne transakcije mogu izvoditi slobodno od strane rezidenata i nerezidenata, da ne postoji ograničenje na prenos imovine u /iz inostranstva, kao i da ne postoje ograničenja valute ili devizne kontrole.

Imajući u vidu prethodno navedeno, ne može se govoriti o planovima za potpunu liberalizaciju kretanja kapitala, obzirom da je takav režim već uveden.

Za ograničenja koja proizilaze iz Zakona o svojinsko pravnim odnosima vidjeti pitanje br. 12 ovog Poglavlja.

3. Da li je donesen novi zakon o deviznom poslovanju?

Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom usvojen je u Skupštini Crne Gore 28. jula 2005. godine (Sl. list RCG, br. 45/05). Ovim Zakonom obezbijeđena je pravna osnova za režim slobodnog protoka novca i kapitala u Crnoj Gori i inostranstvu, i to u smislu da se sve tekuće i kapitalne transakcije mogu izvoditi slobodno od strane rezidenata i nerezidenata, da ne postoji ograničenje na prenos imovine u /iz inostranstva, kao i da ne postoje ograničenja valute ili devizne kontrole.

Po Zakonu isti tretman imaju fizička, odnosno pravna lica.

Pitanja iz oblasti tekućih plaćanja i kretanja kapitala definisana su u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju Poglavlje IV, čl. 62, 63 i 64.

Odredbe u vezi sa regulisanjem pitanja slobodnog kretanja kapitala i tekućih plaćanja, sa kojima je Zakon usklađen, sadržane su kako u primarnim, tako i u sekundarnim izvorima prava Evropske unije.

Primarni izvor prava Evropske unije korišćen u izradi Zakona je Konsolidovana verzija Sporazuma o osnivanju Evropske unije od 24. 12. 2004. godine. Članovi 56 – 60 pomenutog ugovora su direktno relevantni za oblast slobodnog kretanja kapitala i tekućih plaćanja čiji su osnovni principi ugrađeni u Zakon.

Sekundarni izvori prava koji su korišteni u izradi zakona i sa kojima je zakon usklađen su: Direktiva Savjeta (88/361/EEC) od 24. juna 1988. koja reguliše oblast mobilnosti kapitala, Direktiva 97/5/EC Evropskog parlamenta i Savjeta koja reguliše pitanja kreditnih transfera izvan granica, kao i Direktiva 98/26/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta, koja se bavi zaključnim obračunom.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 62/08) donijet je u drugoj polovini 2008. godine. Izmjene zakona su donesene usljed potrebe usklađivanja njegovih odredbi sa odredbama GATS sporazuma (Sporazum o trgovini uslugama) konkretno, članom II, kojim se propisuje tretman najpovlašćenije nacije kao bezuslovna obaveza za sve članice tj. zabrana diskriminacije između pojedinih članica.

4. Molimo dajte komentar o strategiji liberalizacije kratkoročnog kretanja kapitala. Kako je ta strategija povezana sa ostalim ekonomskim procesima? Koliko je usklađena sa drugim ciljevima politika, posebno politikom deviznog kursa. S obzirom na iskustvo drugdje, da li je veća vjerovatnoća da će doći do pretjeranih priliva nego do početnih odliva? Koji instrumenti postoje za upravljanje prilivima?

Donošenjem Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08) utvrđen je generalni režim potpuno slobodnog protoka novca i kapitala u/iz zemlje i to u smislu da se sve tekuće i kapitalne transakcije mogu izvoditi slobodno od strane rezidenata i nerezidenata, da ne postoji ograničenje na prenos imovine u /iz inostranstva, kao i da ne postoje ograničenja valute ili devizne kontrole.

Imajući u vidu prethodno navedeno, ne može se govoriti o planovima za potpunu liberalizaciju kratkoročnog kretanja kapitala, obzirom da je takav režim već uveden. Istovremeno, ne može se govoriti o usklađenosti sa politikom deviznog kursa, obzirom da je Crna Gora sprovođenjem potpune euroizacije koristi euro kao zvanično sredstvo plaćanja i time nema instrumente da upravlja deviznim kursom.

S obzirom na iskustva tranzicionih zemalja i zemalja u razvoju, vjerovatnije je da će u predstojećem periodu doći do većih priliva nego odliva, jer je za investitore isplativije ulagati u zemlje u razvoju, koje rastu po višim stopama nego razvijene zemlje EU.

Kao što je konstatovano u prvom paragrafu donošenjem Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima liberalizovani su svi kapitalni tokovi u Crnoj Gori, te u tom smislu ne postoje značajni instrumenti za upravljanje prilivima, osim mogućnosti predviđene članom 11.

Članom 11 ovog zakona predviđeno je sljedeće:

„Ako kretanje kapitala ozbiljno ugrožava ili prijeti da ugrozi monetarnu politiku ili finansijsko stanje Crne Gore, Centralna banka može uvesti zaštitne mjere.

Zaštitne mjere iz stava 1 ovog člana su:

- 1) ograničenje plaćanja po osnovu tekućih i kapitalnih poslova;
- 2) zabrana uzimanja i davanja kredita, jemstava ili garancija;
- 3) ograničenje iznošenja u inostranstvo i unošenje iz inostranstva sredstava plaćanja;
- 4) ograničenje plaćanja i naplate putem platnih kartica, putničkih i bankarskih čekova i hartija i od vrijednosti;
- 5) ograničenje kupovine i prodaje određenog efektivnog stranog novca;

Zaštitne mjere iz stava 2 ovog člana Centralna banka može uvesti samo uz saglasnost Vlade.

Zaštitne mjere iz stava 2 ovog člana primenjuju se dok traju poremećaji zbog kojih su uvedene, a najduže šest mjeseci od dana njihovog uvođenja.

5. U pogledu konvertibilnosti tekućih plaćanja, naše shvatanje je da je prihvaćen status Člana VIII MMF u 2007.godini. U ovom kontekstu, može li Crna Gora da potvrdi da li postoje neka preostala tehnička pitanja?

Crna Gora je pri učlanjenju u MMF, 2007. godine, prihvatila član VIII Statuta MMF-a. Misija MMF-a je boravila u Crnoj Gori početkom 2009. godine radi utvrđivanja u kojoj je mjeri devizni sistem

Crne Gore usklađen sa preuzetim obavezama po članu VIII Statuta Fonda. Misija MMF-a još uvijek nije napisala finalni izvještaj. Tokom razgovora otvoreno pitanje se odnosilo na pitanje stare devizne štednje (devizna štednja građana koja je zamrznuta raspadom SFRJ u svim novonastalim državama). Naime, tokom 2004, Crna Gora je usvojila Zakon o regulisanju obaveza i potraživanja po osnovu ino duga i devizne štednje građana. Zakon iz 2004. godine propisuje izmirivanje starih deviznih računa svih rezidenata i nerezidenata na način što će stara devizna štednja (uvećana za kamatu) biti pretvorena u obveznice koje će biti isplaćene u godišnjim ratama tokom 13 godina. Dilema koja je otvorena tokom razgovora je da li način regulisanja stare devizne štednje ograničava nerezidente u pravu slobodnog sticanja i prenosa sredstava glavnice i kamate bez ikakvih ograničenja. Stav Crne Gore u razgovorima je bio da je ovo pitanje na isti način riješeno i u nekim drugim bivšim jugoslovenskim republikama, kojima je potvrđeno da je njihov sistem u skladu sa članom VIII statuta MMF-a. S obzirom da MMF još uvijek nije završio svoj izvještaj ne može se sa sigurnošću potvrditi da li će biti potrebne izmjene regulative u ovoj ili u nekoj drugoj oblasti.

6. Koje su obaveze Države u pogledu obveznica izdatih za plaćanje zamrznutih deviznih depozita: glavnica/kamata? Koja je tržišna vrijednost ovih obveznica (u procentima)? Za šta mogu biti iskorištene ove obveznice?

1) Zakonom o regulisanju obaveza i potraživanja po osnovu ino duga i devizne štednje građana (Sl. list RCG, br.55/03 i 11/04). regulisani su uslovi i postupak preuzimanja od strane Crne Gore obaveza i potraživanja banaka po osnovu ino duga i devizne štednje građana kao i način njihovog izmirenja. Dinamika isplate devizne štednje sadržana je u članu 15 ovog zakona. Simbol obveznica je OB sa različitim tržišnim oznakama u zavisnosti od dospjeća obveznica i nominalna vrijednos jedne obveznice je 1€.

Zakonom o isplati devizne štednje građana položene kod ovlašćenih banaka sa sjedištem van Crne Gore (Sl. list RCG, br. 81/06 i Sl. list CG, br. 20/09) uređuje se način, rokovi i postupak isplate devizne štednje građana sa prebivalištem u Crnoj Gori. koji su deviznu štednju položili kod ovlašćenih banaka sa sjedištem van Crne Gore. Dinamika isplate sadržana je u članu 8 i 8a ovog zakona. Simbol obveznica je DOB sa različitim tržišnim oznakama u zavisnosti od dospjeća obveznica i nominalna vrijednos jedne obveznice je 1€.

2) U zavisnosti od roka dospjeća obveznica njihova prosječna tržišna cijena za period 01.01 – 31.08.2009 godine iznosila je:

Simboli	Prosječna cijena	% od nominale	Minimalna cijena	Maksimalna cijena
DO09	0.8677€	86.77%	0.7232€	0.9100€
DO10	0.7024€	70.24%	0.4524€	0.8700€
DO11	0.6040€	60.40%	0.3112€	0.7350€
DO12	0.3780€	37.80%	0.2118€	0.5101€
DO13	0.3806€	38.06%	0.1603€	0.4700€
Do14	0.3115€	31.15%	0.1503€	0.4100€
DO15	0.2998€	29.98%	0.1402€	0.3990€
DO16	0.5000€	50.00%	0.5000€	0.5000€
DO17	0.5000€	50.00%	0.5000€	0.5000€
OB09	0.8854€	88.54%	0.8300€	0.9500€

04 Slobodno kretanje kapitala

OB10	0.7002€	70.02%	0.5116€	0.8500€
OB11	0.5581€	55.81%	0.4100€	0.6941€
OB12	0.5952€	59.52%	0.4000€	0.6499€
OB13	0.4705€	47.05%	0.2501€	0.5100€
OB14	0.3074€	30.74%	0.2300€	0.3990€
OB15	0.2794€	27.94%	0.1801€	0.3500€
OB16	0.5000€	50.00%	0.5000€	0.5000€
OB17	0.5000€	50.00%	0.5000€	0.5000€

Napomena: Podaci su dobijeni od Montenegroberze.

3) Zakonom o regulisanju obaveza i potraživanja po osnovu ino duga i devizne štednje građana (član 17 i 18) i Zakonom o isplati devizne štednje građana položene kod ovlašćenih banaka sa sjedištem van Crne Gore (član 11 i 12), propisano je da se obveznice prije roka dospijeca mogu koristiti:

- za kupovinu akcija državnih preduzeća i preduzeća koja su u vlasništvu Fonda za razvoj. Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja i Zavoda za zapošljavanje u procesu privatizacije;
- za kupovinu stanova, rezidencijalnih prostorija, poslovnih prostora, zemljišta ili druge imovine u državnoj svojini;
- za plaćanje poreskih obaveza koje pripadaju Budžetu Crne Gore u tekućoj godini;
- prodavati na bezi, preko brokera, kao ovlašćenih učesnika na tržištu hartija od vrijednosti.

7. Kakav su doprinos dala direktna strana ulaganja razvoju ekonomije? Koliki je bio iznos priliva direktnih stranih ulaganja (na godišnjem nivou, kumulativno i po glavi stanovnika) u proteklim godinama? Iz kojih su zemalja poticala ulaganja i u koje su sektore bila uglavnom usmjeravana? Koliki je bio udio ulaganja u postojeća preduzeća (npr. u kontekstu privatizacije), a koliki udio greenfield ulaganja?

U periodu od 2002. godine do kraja drugog tromjesečja 2009. godine ukupan priliv stranih direktnih investicija je iznosio 3.4 milijarde eura, od toga 46.4% uloženo je u preduzeća i banke, 38.9% u nekretnine, 14.2% odnosi se na interkompanijski dug i 0.5% na ostala ulaganja.

Priliv SDI je faktor koji je u velikoj mjeri uticao na brz ekonomski razvoj Crne Gore u prethodnih nekoliko godina. Crna Gora nema dovoljne izvore sopstvene akumulacije stoga je u velikoj mjeri usmjerena na priliv strane akumulacije. Pozitivni efekti priliva stranih direktnih investicija ogledaju se kroz povećanu konkurenciju, brz razvoj pojedinih sektora (turizam, bankarstvo, građevinarstvo, telekomunikacije i dr.), rast zaposlenosti, bolji kvalitet usluga, povećanje broja proizvoda, nove tehnologije, smanjenje cijena i dr.

Strane direktne investicije su imale uticaj na rast deficita tekućeg računa platnog bilansa. Takvo kretanje je u velikoj mjeri posljedica ubrzanog razvoja, jer su strani investitori vršili dodatna ulaganja u preduzećima koja su kupili, da bi povećali njihov nivo konkurentnosti. Tako na primjer, strani investitori koji su kupili hotele su uvozili građevinski materijal, namještaj, enterijer i drugo da bi rekonstruisali i modernizovali hotel. Posle izvesnog vremenskog perioda ove investicije bi trebale da imaju značajne pozitivne efekte na privredni rast. Drugi tok je bio posljedica činjenice da je veliki broj pojedinaca prodajom nekretnina značajno povećao svoj nivo životnog standarda. U takvim uslovima došlo je do značajnog rasta potrošnje automobila, opreme za domaćinstvo i slično. U pitanju su trajna potrošna dobra koja se ne proizvode u Crnoj Gori, tako da je rezultat bio rast uvoza.

04 Slobodno kretanje kapitala

Godina	FDI u mil. EUR	FDI u % BDP	FDI per capita (EUR)
2002	76.4	5.6	124.2
2003	43.8	2.9	71.0
2004	52.7	3.2	84.9
2005	392.7	21.6	631.3
2006	644.3	30.0	1 028.7
2007	1 007.7	35.9	1614.2
2008	832.1	24.9	1 317.2
I - VI 2009	396.2	24.9	

Izvor: CBCG

Regionalna struktura bruto priliva stranih direktnih investicija u periodu 2002- jun 2009. godina u procentima

Ruska Federacija	12.8%
Madjarska	9.9%
Velika Britanija	9.1%
Kipar	8.5%
Švajcarska	8.1%
Austrija	7.3%
Italija	4.4%
Srbija	4.0%
Njemačka	3.9%
Slovenija	3.7%
SAD	2.7%
Grčka	2.1%
Letonija	2.0%
Irska	1.8%
Djevičanska ostrva (GBP)	1.7%
Danska	1.6%
Litvanija	1.4%
Holandija	1.3%
Estonija	1.2%
Hrvatska	1.1%

Napomena: Izvor podataka je ITRS (International Transaction Reporting System), sistem kojim poslovne banke izvještavaju Centralnu banku iz koje zemlje su stigla novčana sredstva. U tabeli su zemlje sa učešćem većim od 1% od ukupnog bruto priliva.

04 Slobodno kretanje kapitala

Najveći projekti u vezi sa SDI u Crnoj Gori do kraja 2008. u EUR milionima

Kompanija	Sektor	Investitor	Zemlja porijekla stranog investitora	Vrsta investicije	Kupovna cijena/ Početne investicije
TELEKOMUNIKACIJE					
Telekom Crne Gore	Telekomunikacije	Matav RT	Mađarska	Privatizacija	136
Pro Monte	Telekomunikacije	Telenor ASA	Norveška	'Greenfield'	116
PRIMARNA/OSNOVNA INDUSTRIJA					
Jugopetrol SC	Petroleum. nafta i naftini derivati	Hellenic Petroleum	Grčka	Privatizacija	65
KAP – Kombinat aluminijuma Podgorica (Aluminium factory) and Rudnici boksita (Bauxite mine) Podgorica	Obrada aluminijuma	RusAl	Rusija	Privatizacija	57.8
Željezara (Steel mill) Nikšić	Čeličana	MN Specialty/Midland Resources	Velika Britanija	Privatizacija	5.2
BANKARSTVO/FINANSIJSKE SLUŽBE					
Crnogorska komercijalna banka (CKB)	Finansijske službe	OTP	Mađarska	Privatizacija	105
Hypo Alpe Adria Bank Montenegro	Bankarstvo	Hypo Group	Austrija	'Greenfield'	48.0
Podgorička banka	Bankarstvo	Societe Generale	Francuska	Privatizacija	14.2
Montenegro banka	Finansijske službe	Nova Ljubljanska Banka	Slovenija	Privatizacija	11.1
LB Leasing Podgorica	Finansijske službe	LB Leasing Ljubljana	Slovenija	'Greenfield'	8.1
PROIZVODNJA					
Nikšička pivara (Brewery Trebjesa)	Pivo	Interbrew	Belgija	Privatizacija	20.5
Daido Metal Kotor	Proizvodnja kugličnih ležajeva	Daido Metal	Japan	Privatizacija	1
"4. novembar" Fabrika metalnih djelova AD Mojkovac (FMD) I "4. Novembar" fabrika namjenskih proizvoda AD Mojkovac	Proizvodnja metalnih djelova i vojna proizvodnja	„BT International „ Ltd.	Švajcarska	Privatizacija	7.2
TURIZAM					
Hotel Maestral Miločer	Turizam. ugostiteljstvo	HIT Nova Gorica	Slovenija	Privatizacija	5
HTP Budvanska rivijera. Hotel Avala	Turizam. ugostiteljstvo	Beppler & Jacobson	Velika Britanija	Privatizacija	3.2
Hotel Bianca	Turizam. ugostiteljstvo	Beppler & Jacobson	Velika Britanija	Privatizacija	1.6
Hotel Grand Lido and Apartments Lido. Ulcinj	Turizam. ugostiteljstvo	Capital estate	Rusija-Crna Gora	Privatizacija	10.8
HTP "Budvanska rivijera " Hotel Montenegro A"	Turizam. ugostiteljstvo	Unis Tours	Bosna I Hercegovina	Privatizacija	4.6

04 Slobodno kretanje kapitala

HTP"Budvanska rivijera" Hotel "Rivijera"	Turizam. ugostiteljstvo	Pemi Bau	Njemačka	Privatizacija	2.7
HTP"Boka" Hotel "Topla"	Turizam. ugostiteljstvo	Hunguest Hotels	Madjarska	Privatizacija	4.1
OTHER					
Javno preduzeće Crnogoraput		Strabag AG	Germany	Privatization	8.4

Izvor: MIPA 2009

Procjena MIPAE je da su za 2006, 2007 i 2008 godinu grinfild investicije iznosile 557 mil eura ili 28.82% od ukupnih FDI u istom periodu (1 868 milijardi eura)

SDI po kvartalima

	2005	2006	2007	2008	2009
I kvartal	n.a.	91	177	185	104
II kvartal	n.a.	139	182	199	197
III kvartal	n.a.	127	136	157	(100 prognoza)
IV kvartal	n.a.	148	183	144	(310 prognoza)
Ukupno	384	505	678	685	711

Napomena: projekcija su date na osnovu najavljenih investicija i očekivanje privatizacije EPCG. Izvor: MIPA

Strane direktne investicije u 2008. iznosile su 685 miliona eura i za oko 1.5% su veće nego u 2007. godini.

SDI po regionima

	2005	2006	2007	2008
Sjever	n.a.	8.1%	7.6%	7.2%
Centar	n.a.	59.0%	43.6%	43.7%
Jug	n.a.	32.9%	48.8%	49.1%
Total	384	505	678	685

Izvor: MIPA

SDI su nastavile rasti u južnom dijelu Crne Gore. Ovaj rast nije ostvaren na teret pada SDI u sjevernom dijelu. već je do pada SDI došlo u centralnom dijelu Crne Gore.

SDI po sektorima

	2005	2006	2007	2008
Finansije	n.a.	33%	30%	28%
Turizam	n.a.	25%	23%	22%
Gradjevinarstvo	n.a.	10%	12%	14%
Industrija	n.a.	10%	12%	10%
Usluge	n.a.	8%	9%	11%
Transport i logistika	n.a.	4%	5%	5%
Poljoprivreda	n.a.	2%	2%	2%

04 Slobodno kretanje kapitala

Ostalo	n.a.	8%	7%	8%
Ukupno	384	505	678	685

Izvor: MIPA

8. Molimo dajte komentar u vezi sa privatizacijom preduzeća u državnoj svojini u prošlosti kao i onih predviđenih u budućnosti? Koji sektori su obuhvaćeni? Da li država zadržava neka posebna prava (napr. "specijalne akcije", zastupljenost u odboru direktora, prava veta u donošenju važnih odluka) u privatizovanim privrednim društvima? Koliko je preostalih akcija u svojini države u privatizovanim privrednim društvima? Ko/koja institucija je nadležna za menadžment istim? Kako je država zastupljena u društvima u kojima ima akcije? Postoji li strategija ili akcioni plan za upravljanje državnim kapitalom?

Privatizacija preduzeća se vrši na osnovu godišnjih planova privatizacije koje donosi Vlada Crne Gore, na predlog Savjeta za privatizaciju, organa koji je obrazovan radi upravljanja, kontrole i obezbjeđivanja sprovođenja privatizacije. Generalni je stav da u svim preduzećima treba provesti postupak privatizacije, pa i u preduzećima u državnoj svojini, prethodno sagledavajući potrebu restrukturiranja i strukturiranja transakcije, odabirom metoda i načina privatizacije koji će obezbijediti razvojni potencijal društva. Takođe, u planu je privatizacija i preostalih društava u državnoj svojini (Željeznica, Luka, Montenegroairlines.), tako da su obuhvaćeni svi sektor, odnosno ne postoji politika da se neki sektori izuzmu iz ovog procesa.. Do sada, u crnogorskoj praksi nije primjenjivano rješenje 'zlatne- specijalne akcije'. Međutim, kroz uređenje odredbi privatizacionih ugovora, posebno u odnosu na realizaciju i kontrolu obaveza investitora, ne duže od pet godina (biznis plan, investicione obaveze, socijalni program) i kroz mehanizam raskidnih klauzula, obezbeđujuse ciljevi privatizacije. Do sada je privatizovano 85% kapitala. Ne postoji posebna institucija koja je nadležna za menadžment.

Država je, zastupljena u privrednim društvima u onoj mjeri koliko ta prava ima iz vlasništva, na isti način kao i ostali vlasnici akcija. Naime, u privrednim društvima u kojima i dalje posjeduje akcijski kapital, a shodno odredbama Zakona o privrednim društvima (Sl.list RCG, br.6/02 i Sl.list CG, br. 17/07), zastupljena je preko ovlašćenih predstavnika na Skupštinama akcionara i izabranih predstavnika u Odborima direktora istih, za upravljanje državnim kapitalom. Ne postoji posebni dokument (strategija/ akcioni plan), već se to pitanje uređuje kroz posebne zakone (Zakon o državnoj imovini, Zakon o konsecijama, Zakon o morskome dobru, Zakon o lukama Zakon o željeznici, Zakon o svojinskim odnosima.)

9. Da li je bilo značajnog priliva kapitala osim direktnih stranih ulaganja (portfolio investicije i ostalo)? Ako jeste, je li to predstavljalo probleme u vođenju monetarne politike ili politike deviznog kursa? Kako su rješavani takvi problemi? Ako takvih priliva još nije bilo, kako će se, prema predviđanjima nadležnih tijela, upravljati njihovim uticajem u budućnosti?

Osim stranih direktnih investicija i portfolio investicija značajnog priliva kapitala je bilo u vidu međubankarskih kredita na relaciji matična banka – banka kćerka. Ova kretanja nisu dovela do poremećaja, a naročito su bila značajna u periodu krize, kada su na taj način matične banke odigrale ulogu zajmodavcu u krajnjoj instanci koju CBCG ne može sprovesti usled eurizacije i tekućeg zakonskog okvira. U uslovima eurizacije ne vodi se politika deviznog kursa, tako da ova kretanja ne utiču na kretanje deviznog kursa.

10. Je li finansijski sistem dovoljno razvijen da se može nositi s većom slobodom kretanja kapitala? Kakve su implikacije za finansijski nadzor? Da li postoji jasno razdvajanje nadležnosti između organa koji su nadležni za finansijski nadzor? Molimo vas dostavite detaljni pregled.

Bankarski sistem

Kapitalni tokovi u Crnoj Gori su liberalizovani i do sada bankarski sistem zbog toga nije imao teškoća. Pojačani priliv kapitala u bankarski sistem nije imao implikacija na obavljanje nadzornih funkcija Centralne banke, odnsono na nadležnosti i ovlašćenja Centralne banke da direktno odobrava sticanje tzv. kvalifikovanog učešća u akcionarskoj strukturi banke, kao i da vrši direktan nadzor nad ostalim oblicima priliva kapitala (npr. povećanje depozitnog potencijala banaka, priliv pozajmica iz inostranstva, poslovi platnog prometa i sl.).

Tržište kapitala

Tržište kapitala je dovoljno razvijeno i koncipirano na liberalnom pristupu koji omogućava potpunu slobodu kretanja kapitala. Naime, članom 112v Zakona o hartijama od vrijednosti propisano je da nerezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u Crnoj Gori, u skladu sa propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti. Takođe, istim članom Zakona propisano je da nerezidenti mogu slobodno izdavati hartije od vrijednosti u Crnoj Gori, na način utvrđen propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti.

Ni jedan sektorski propis kojima se reguliše poslovanje sa hartijama od vrijednosti ne sadrži bilo kakvo ograničenje ili isključenje mogućnosti nerezidenata da investiraju na tržište kapitala u Crnoj Gori.

Ista sloboda kretanja kapitala je bez ograničenja implementirana i kada je riječ o investiranju rezidenata, i to kako u domaće, tako i u strane hartije od vrijednosti. Zakonom je propisano: rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u inostranstvu. mogu slobodno kupovati i prodavati strane hartije od vrijednosti u Republici, na način utvrđen propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti. Rezidenti mogu slobodno izdavati hartije od vrijednosti u inostranstvu.

Banke, investicioni fondovi, društva za osiguranje, penzijski fondovi i druge finansijske institucije, čije se poslovanje uređuje posebnim zakonima, mogu kupovati hartije od vrijednosti, u skladu sa posebnim zakonom. Ni ovi posebni propisi ne sadrže ograničenja koja onemogućavaju slobodno kretanje kapitala.

Sloboda kretanja kapitala ne otežava finansijski nadzor. Komisija za hartije od vrijednosti je potpisnica IOSCO MMoU.

Tržište osiguranja

Vezano za kretanje kapitala na tržištu osiguranja, Zakon o osiguranju propisuje da društva za osiguranje, pored mogućnosti deponovanja i ulaganja sredstava tehničke i garantne rezerve u zemlji, navedena sredstva mogu ulagati i u hartije od vrijednosti koje su izdate od strane centralnih banaka i vlada stranih zemalja i koje imaju ocjenu najmanje A, odnosno njen ekvivalent, dodijeljenu od strane opšteprihvaćenih, međunarodno priznatih agencija za dodjelu rejtinga.

Pravilnik o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje ("Sl. list CG", br. 38/09 od 12.06.2009, 43/09 od 03.07.2009) definiše maksimalno dozvoljene iznose ulaganja u navedene hartije od vrijednosti, koje dalje dijeli na:

- dužničke hartije od vrijednosti koje su emitovane od strane druge države, centralne banke druge države ili međunarodne finansijske organizacije, odnosno u hartije od vrijednosti za koje je garanciju izdala druga država ili centralna banka druge države, ako imaju kreditni rejting koji su agencije za procjenu boniteta Standard & Poor's ili Fitch - IBCA utvrdile sa najmanje "BBB", odnosno Moody's sa najmanje "Baa3";

- dužničke hartije od vrijednosti stranih pravnih lica kojima se trguje na berzanskom tržištu u državama u kojima su registrovana, pod uslovom da su im agencije za procjenu boniteta Standard & Poor's ili Fitch-IBCA utvrdile kreditni rejting sa najmanje "BBB", odnosno Moody's sa najmanje "Baa3"; i
- akcije stranih pravnih lica pod uslovom da su najmanje posljednje dvije godine uvrštene u berzansku kotaciju i ako imaju kreditni rejting koji su agencije za procjenu boniteta Standard & Poor's ili Fitch - IBCA utvrdile sa najmanje "BBB", odnosno Moody's sa najmanje "Baa3".

U Crnoj Gori postoji jasno definisano razgraničenje nadležnosti između organa koji vrši finansijski nadzor. Svi organi zaduženi za vršenje finansijskog nadzora i njihove nadležnosti definisani su posebnim sektorskim propisima. Centralna banka Crne Gore je zadužena za superviziju bankarskog sistema. Agencija za nadzor osiguranja je nadležna za nadzor sektora osiguranja. Komisija za hartije od vrijednosti je nadležna za nadzor tržišta kapitala i penzione fondove. U Crnoj Gori nema ni pozitivnog ni negativnog sukoba nadležnosti kada je riječ o organima koji vrše finansijski nadzor. Zakonske nadležnosti su precizno ustanovljene odgovarajućim sektorskim propisima i u praksi nije dolazilo do sukoba nadležnosti.

11. Da li značajan priliv kapitala obezbjeđuje mogućnost za balansiranije otvaranje kapitalnog računa dozvoljavanjem rezidentima da investiraju u inostranstvu? U tom koja investiciona pravila se primjenjuju na institucionalne investitore (napr. penzione fondove), kada su u pitanju investicije u strane hartije od vrijednosti?

Kao što je navedeno u odgovoru na prethodno pitanje, kada je riječ o ulaganju u hartije od vrijednosti, kako domaćih tako i inostranih emitenata, Zakon o hartijama od vrijednosti kao poseban sektorski propis ne sadrži bilo kakva balansiranja u vezi sa otvaranjem kapitalnog računa i omogućavanjem rezidentima da investiraju u inostranstvu. Prema članu 112g Zakona rezidenti mogu slobodno kupovati domaće i strane hartije od vrijednosti. Odredba sadržana u članu 112g Zakona je imperativna i ne omogućava ustanovljavanje bilo kakvih izuzetaka.

Kada je riječ o institucionalnim investitorima, u Crnoj Gori se primjenjuju dva sektorska propisa i to: Zakon o investicionim fondovima i Zakon o dobrovoljnim penzionim fondovima.

Zakon o investicionim fondovima reguliše ulaganje investicionih fondova u strane hartije od vrijednosti. Zakon o investicionim fondovima (Sl. list RCG, br. 49/04) u potpunosti otvara mogućnost ulaganja imovine investicionih fondova u strane hartije od vrijednosti. Zakonom je propisano da investicioni fond može ulagati u domaće hartije od vrijednosti i strane hartije od vrijednosti koje se kotiraju na organizovano uređenim tržištima zemalja OECD, kao i na drugim tržištima koja ispunjavaju standarde transparentnosti u poslovanju sa hartijama od vrijednosti i koje odredi nadzorni odbor tog fonda (član 54 stav 2 Zakona o investicionim fondovima). Zakonom je propisano da investicioni fond mora držati najmanje 20% svojih sredstava u Crnoj Gori. Ovo ograničenje se ne primjenjuje na posebne oblike investicionog fonda: fondove zajedničkog ulaganja i privatizaciono investicione fondove.

Zakon o dobrovoljnim penzionim fondovima ("Sl RCG", br. 78/06 i 14/07) u potpunosti otvara mogućnost ulaganja imovine dobrovoljnih penzionih fondova u strane hartije od vrijednosti. Zakonom je propisano da se imovina dobrovoljnog penzionog fonda može ulagati u u sljedeće vrste imovine:

1. državne zapise i druge kratkoročne hartije od vrijednosti koje izdaje Republika i jedinice lokalne samouprave i kratkoročne bankarske depozite, na način koji utvrdi Komisija;
2. dugoročne obveznice i druge dugoročne hartije od vrijednosti koje izdaju: Republika i jedinice lokalne samouprave; akcionarska društva registrovana kod Komisije čijim akcijama se trguje na berzama u Republici; druge države sa kojima se trguje na organizovanim tržištima kapitala u zemljama OECD-a i članicama Evropske Unije; inostrani nadržavni subjekti, kojima se trguje na organizovanim tržištima kapitala u zemljama OECD-a i članicama Evropske Unije;

3. akcije: izdate od strane akcionarskih društava registrovanih kod Komisije, a kojima se trguje na berzama u Republici; izdate od strane inostranih akcionarskih društava i zatvorenih investicionih fondova sa kojima se trguje na organizovanim tržištima kapitala u zemljama OECD-a i članicama Evropske Unije;
4. udjele domaćih i inostranih otvorenih investicionih fondova, ako ti investicioni fondovi ulažu u hartije od vrijednosti emitenata registrovanih u Republici ili nekoj od zemalja OECD-a i članica Evropske Unije;
5. drugi oblik ulaganja utvrđen propisima Komisije, osim ulaganja iz člana 39 ovoga zakona;
6. nepokretnosti na teritoriji Republike.

Zakon o dobrovoljnim penzionim fondovima ne ustanovljava ograničenja ili isključenja mogućnosti da se sredstva dobrovoljnog penzionog fonda investiraju u inostrane hartije od vrijednosti, bez obzira da li je riječ o obveznicama, akcijama ili udjelima otvorenih investicionih fondova.

12. Molimo da detaljno objasnite prirodu i obim ograničenja za sticanje nepokretnosti za strance (npr. fizičkih i pravnih lica iz EU i trećih zemalja) u vašoj zemlji.

Ustav Crne Gore iz 2007 godine, član 61, propisuje da strano lice može biti subjekat prava svojine u skladu sa zakonom.

Opšti okvir ograničenja prava svojine propisan je odredbom člana 10 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima ("Službeni List CG" br.19/09), koja određuje da se pravo svojine može ograničiti u skladu sa zakonom. Niko ne može biti lišen prava svojine, osim kad to zahtijeva javni interes utvrđen zakonom ili na osnovu zakona, uz naknadu koja ne može biti niža od pravične. Vlasnik može, u svrhu koja nije zabranjena, svoje pravo ograničiti ili opteretiti. Ako vlasnik pravnim poslom odredi zabranu otuđenja ili opterećenja nepokretnosti, ta zabrana djeluje prema trećim licima ako je upisana u katastar nepokretnosti.

Ograničenje prava svojine na pokretnim stvarima radi obezbjeđenja potraživanja djeluje prema trećim licima ako je upisano u odgovarajući javni registar ili ako je treće lice za njega znalo ili je moglo znati.

Zakon o svojinsko pravnim odnosima, regulisao je i prava stranih lica (fizičkih i pravnih). Po ovom Zakonu strano lice može sticati pravo svojine na pokretnim stvarima kao i domaće lice.

Strano fizičko lice na teritoriji Crne Gore može sticati pravo svojine nasljeđivanjem kao i domaće lice.

Strano lice može imati pravo dugoročnog zakupa, koncesije, BOT i drugih aranžmana privatno javnog partnerstva, na nepokretnim stvarima kao i domaće lice.

Strana lica mogu pravnim poslom prenositi pravo svojine na domaće lice, kao i na strano lice koje može sticati pravo svojine.

Kada su u pitanju strane države, za potrebe njihovih diplomatskih i konzularnih predstavništava kao i organizacijama i specijalizovanim agencijama Organizacije UN, mogu se uz prethodnu saglasnost Ministarstva inostranih poslova, prodavati zgrade i stanovi za službene potrebe, kao i građevinska zemljišta u svrhu izgradnje takvih zgrada.

Što se tiče ograničenja, u sticanju prava svojine stranih lica, po ovom zakonu strano lice ne može imati pravo svojine na prirodnom bogatstvu, dobru u opštoj upotrebi, poljoprivrednom zemljištu, šumama i šumskom zemljištu, spomeniku kulture od izuzetnog i posebnog značaja, nepokretnoj stvari u kopneno – pograničnom području u dubini od jednog kilometra i ostrvima, nepokretnoj stvari koja se nalazi na području koje je radi zaštite interesa i bezbjednosti zemlje, zakonom proglašeno područjem na kome strano lice ne može imati pravo svojine. Kao izuzetak od navedenog sastoji se u tome što strano fizičko lice može steći i pravo svojine na poljoprivrednom zemljištu, šumama i šumskom zemljištu površine do 5 000 m² samo ako je predmet ugovora o otudjenju (kupoprodaja, poklon, razmjena idr.) stambena zgrada koja se nalazi na tom zemljištu.

Liberalizacija u ovoj oblasti inteziviraće se stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. U Sporazumu, u članu 63, navedeno je da stupanjem na snagu ovog Sporazuma, Crna Gora će državljanima Država članica EU obezbijediti nacionalni tretman kada je riječ o sticanju nekretnina na njenoj teritoriji. Napominjemo da navedeni Sporazum, stupa na snagu kad ga ratifikuju sve zemlje potpisnice.

Ovaj zakon usklađen je sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, u kom kontekstu je i pravo raspolaganja i uživanja imovine.

Takođe, tekst zakona korenspodira sa Odlukom Savjeta Evrope o principima, prioretima i uslovima sadržanim u Evropskom partnerstvu sa Crnom Gorom, u procesu stabilizacije pridruživanja.

13. Molimo izložite aspekte koje razmatrate u vezi sa planiranjem moguće liberalizacije investiranja usmjerenog ka vašoj zemlji u nepokretnosti, praveći razliku, ukoliko je primjereno, između poljoprivrednog, šumskog, industrijskog, stambenog (građevinskog, seoskog, priobalnog) zemljišta i bezbjednosnih područja. U tom kontekstu, koji napredak je ostvaren na uspostavljanju zemljišnih evidencija?

Odgovor na dio pitanja koji se odnosi na planove liberalizacije unutar ulaganja u nekretnine u Crnoj Gori, pogledati u odgovoru na pitanje broj 12.

Kada je u pitanju oblast uspostavljanja katastra nepokretnosti u Crnoj Gori, u proteklom periodu, stvorili su se svi neophodni normativni i planski uslovi za ubrzane aktivnosti u cilju ostvarivanja obaveza u oblasti geodezije, katastra i imovinsko – pravnih odnosa, pa je u tom pravcu u Crnoj Gori usvojeno novo zakonodavstvo, što uz važeće zakone čini zaokružen zakonodavni okvir koji se primjenjuje u Upravi.

Donošenjem Zakona o državnom premjeru i katastru (Aneks 21) nepokretnosti 2007. godine Upravi su stavljeni u nadležnost novi poslovi i uvedena privatna geodetska praksa, pa sada u Crnoj Gori imamo 54 licencirane geodetske organizacije. Uprava za nekretnine radi samo poslove koji su utvrđeni u Srednjoročnom programu radova za period od 1. januara 2008. do 1. januara 2013. godine, a posebno na osnivanju katastra nepokretnosti na nepremjerenom dijelu teritorije Crne Gore, radi obezbjeđivanja podataka autoputa Bar-Boljari i jadransko-jonskog autoputa.

U skladu sa obavezom iz Zakona, Vlada Crne Gore usvojila je Srednjoročni program radova, za period od pet godina (2008.-2013.) i shodno tome godišnje planove rada, u cilju obezbjeđivanja pouzdanih podataka o prostoru neophodnim za izgradnju svih infrastrukturnih objekata, razvoj tržišne ekonomije i uređenost države, što će se odraziti kao doprinos boljoj i bržoj integraciji prostora i ukupnom društvenom razvoju područja.

Imajući u vidu da na teritoriji Crne Gore postoje različite evidencije o nepokretnostima: katastar nepokretnosti, katastar zemljišta i popisni katastar, tako da katastar nepokretnosti obuhvata 53% teritorije Crne Gore (pretežno urbano područje), za koji je izvršen premjer i postoje grafički podaci, kao i vlasnička struktura, dok katastar zemljišta obuhvata podatke za koje je potrebno ponovno utvrđivanje vlasničke strukture. Za ostali dio teritorije postoji popisni katastar, gdje nije vršen premjer, tako da ne postoji grafički prikaz i sva dokumentacija je na skicama loše preciznosti.

Naime, tržište nepokretnosti se bazira na podacima o imaoima prava na nepokretnostima i grafičkom prikazu nepokretnosti, tako da u cilju kompletiranja podataka za nepremjereni dio teritorije, se radi na osnivanju katastra nepokretnosti na dijelu teritorije gdje je na snazi popisni katastar i to za površinu od 140 000 ha od oko 645 000 ha nepremjerenog dijela i kao krajnji proizvod je objedinjavanje alfanumeričke i grafičke baze podataka.

Osim ovoga pripremljeni su i projekti za oko 205 000 ha.

Za cijelu Crnu Goru postoje registrovana prava svojine na nepokretnostima.

Napredak Crne Gore se ogleda i kroz omogućavanje korišćenja podataka, elektronskim putem preko sajta Uprave za nekretnine i to: podataka mreže GNSS stanica MontePos koja je aktivna od

2005, a od 2008. godine omogućeno je korišćenje svih servisa uz nadoknadu; informacije koje se odnose na vlasništvo dostupne su putem interneta na sajtu Uprave od aprila 2007. godine.

Krajem aprila 2009. godine preko sajta Uprave omogućen je korisnicima, uvid u dio podataka sa kojim raspolaže. Svi podaci su za informativne svrhe, mogu se preuzeti i štampati u određenoj razmjeri, a planirano je da se uspostavom Geoportala obezbijedi razmjena podataka elektronskim putem. Podaci se odnose na interaktivnu digitalnu mapu koja obuhvata podatke o granici Crne Gore sa graničnim prelazima, nazive, putnu mrežu, vodene tokove, objekte, jezera, naseljena mjesta, granice opština, digitalni model terena, satelitske snimke, reljef itd. Dostupni su i podaci: digitalne topografske karte razmjere 1:25 000 za 70% teritorije Crne Gore (92 lista karte) kao i prvi put za cijelu teritoriju Crne Gore digitalni ortofoto rezolucije 0.5m, snimanje 2007, koji je izuzetno bitan za nepremjereni dio teritorije. Svi podaci se mogu preuzeti i štampati u odgovarajućem formatu.

U toku je nastavak radova na izradi karte razmjere 1:25 000 za preostalih 30 % dijela teritorije i izrada digitalnih ortofoto planova rezolucije 0.25 m za dio teritorije obuhvaćen projektima osnivanja katastra nepokretnosti.

Intezivno se radi na implementaciji novih softverskih rješenja za potrebe pripreme, obrade i izlaganja podataka, u cilju uspostave katastra nepokretnosti; modernizaciji softverskog rješenja održavanja katastra nepokretnosti, izrade evidencije prostornih jedinica i na formiranju registra kućnih brojeva, ulica i trgova.

Vlada Crne Gore je pružila podršku u obezbjeđivanju hardverske infrastrukture.

U cilju saradnje i implementacije evropskih standarda Uprava je postala članica EuroGeografiksa 2007. godine, UNGEGN 2008. godine i aktivni učesnik Regionalne konferencije zemalja u okruženju.

Projekat kreditiranja od strane Svjetske banke - Projekat zemljišne registracije i upravljanja (Land Administration and Management Project – LAMP) je postao efektivan 24.02.2009. godine, kojim je predviđeno da Uprava koristi 71% sredstava kredita, u cilju poboljšanja kvaliteta pružanja usluga iz djelatnosti Uprave, modernizacije informacionog sistema i premjera i osnivanje katastra nepokretnosti. Korišćenje sredstava nije započeto.

Vlada Crne Gore je usvojila novi akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za nekretnine Crne Gore, koja je usklađena sa novim poslovima iz Zakona i koja će omogućiti bržu i kvalitetniju uspostavu katastra nepokretnosti.

U cilju poboljšanja i osavremenjavanja postojećih rješenja i daljeg inkorporiranja evropskih normi i standarda, kao i usklađivanja procedura sa evropskim standardima i uvođenja nacionalne infrastrukture prostornih podataka u skladu sa INSPIRE direktivom planirane su izmjene i dopune Zakona.

14. Postoje li investicioni sporazumi sa trećim zemljama koji regulišu pristup za investicije prije osnivanja preduzeća? Sa kojim zemljama su sporazumi o investiranju zaključeni? Molimo navedite relevantnu informaciju o datumima ratifikacije, prvobitnom trajanju sporazuma, procedurama automatskog obnavljanja i periodima tokom kojih stečena prava postoje? Da li ti sporazumi sadrže klauzulu o organizaciji regionalne ekonomske integracije? Koji su sektori obično isključeni (npr. vazduhoplovstvo, pomorski prevoz, ribarstvo, TV i radiodifuzija itd.) iz tih sporazuma?

Spisak bilateralnih sporazuma o podsticaju i uzajamnoj zaštiti ulaganja sa trećim zemljama sadržan je u odgovoru na pitanje br. 21 Poglavlja 30.

II. SISTEMI PLAĆANJA

15. Jesu li finansijske institucije obavezne obavještavati svoje klijente o uslovima za izvršenje prekograničnih transfera odobrenja? Ako jesu, o kojim?

Način i uslovi obavljanja platnog prometa sa inostranstvom regulisani su Zakonom o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl.list RCG, br.45/05 i Sl.list CG, br.62/08), a Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore (Sl.list RCG, br.52/00, 53/00, 47/01 i 4/05) je propisano da Centralna banka Crne Gore obavlja i kontroliše platni promet u zemlji i sa inostranstvom. Međutim, ovim i drugim zakonima nije predviđena mogućnost da Centralna banka Crne Gore ili neki drugi nadležni organ ili institucija podzakonskim propisima bliže reguliše poslove platnog prometa sa inostranstvom.

Novim Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore, koji je u postupku izrade, biće predviđena mogućnost donošenja propisa kojim će se bliže regulisati način i uslovi obavljanja platnog prometa sa inostranstvom. Ovaj propis će biti u potpunosti usaglašen sa odredbama iz direktiva koje usvojio Evropski parlament i drugi nadležni organi Evropske unije (Direktiva 2007/64/EC i dr.).

Banke i druge finansijske institucije na osnovu važećih propisa i dobre poslovne prakse i etike donose interne odluke o uslovima obavljanja platnog prometa sa inostranstvom, koje obuhvataju i stope nadoknade za svaki pojedinačni posao (tarife). Prilikom otvaranja deviznog računa za plaćanja prema inostranstvu, finansijske institucije zaključuju ugovor sa svim klijentima, kojim se definišu prava i obaveze ugovornih strana vezano za plaćanja i naplate sa inostranstvom. Interne odluke i drugi propisi koji definišu uslove izvršavanja međunarodnih plaćanja banke objavljuju se na svom web sajtu, tako da su dostupni svim klijentima

16. Jesu li finansijske institucije obavezne da svojim klijentima daju informacije nakon izvršenog prekograničnog transfera? Ako jesu, koje?

Pošto postupi po nalogu klijenta i izvrši plaćanja prema inostranstvu, banka pismeno obavještava klijenta o realizovanom plaćanju, stavljajući mu na raspolaganje kopiju swift naloga o izvršenom plaćanju, izvod sa deviznog računa kojim se potvrđuje da je konkretno plaćanje izvršeno i drugu dokumentaciju (ovjereni nalog za plaćanje i dr.).

Prilikom priliva sredstava na račun klijenta, banka takođe obavještava korisnika i dostavlja odgovarajuću dokumentaciju, koja je uobičajena u bankarskom poslovanju. To se prvenstveno odnosi na Izvještaj o naplati iz inostranstva koji popunjava banka i dostavlja ga klijentu.

17. Postoji li vremensko ograničenje za izvršenje prekograničnog transfera odobrenja? Ako postoji, koliko ono traje? Postoji li naknada klijentu ako nije poštovano to vremensko ograničenje, odnosno rok dogovoren s klijentom?

Prema članu 5. Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom banka je dužna da uredan nalog za plaćanje prema inostranstvu, ako nalogovavac ima sredstva na računu, izvrši odmah, a najkasnije do kraja narednog radnog dana od dana prijema naloga.

Istim članom je, takođe, propisano da je banka u obavezi da sredstva primljena iz inostranstva prenese na račun korisnika sredstava, kada je račun korisnika sredstava naznačen na nalogu za isplatu i kada za prenos sredstava nije potrebna dodatna instrukcija, najkasnije narednog radnog dana od dana prijema obavještenja o prijemu sredstava iz inostranstva. U slučaju kada je za prenos sredstava potrebna dodatna instrukcija, banka je dužna da o prijemu sredstava iz

inostranstva obavijesti primaoca sredstava istog radnog dana kada primi obavještenje o prijemu sredstava iz inostranstva i primljena sredstva prenese na račun u skladu sa dobijenom instrukcijom, najkasnije do narednog radog dana od dana prijema date instrukcije.

Ne postoji propis koji definiše obavezu banke da nadoknadi štetu klijentu ukoliko se ne ispoštuju rokovi za realizaciju platnog naloga u inostranstvu. Ostaje mogućnost da oštećeni klijent obezbijedi nadoknadu štete u vansudskom poravnanju ili u redovnoj sudskoj proceduri.

18. Postoji li neka naknada klijentu u slučaju neizvršenja doznake u skladu sa instrukcijama koje da klijent? Molimo objasnite.

U slučaju da banka ne izvrši plaćanja prema inostranstvu u skladu sa instrukcijama dobijenim od klijenta, na osnovu pozitivnih zakonskih propisa, ne postoji obaveza isplate nadoknade klijentu. Oštećeni klijent može zahtijevati nadoknadu štete u vansudskom poravnanju ili u redovnom sudskom postupku. Centralna banka Crne Gore ima poseban organizacioni dio nadležan za kontrolu bankarskog poslovanja, koji u okviru svojih redovnih aktivnosti vrši i kontrolu realizacije poslova platnog prometa sa inostranstvom kod banaka. U proteklom periodu Centralna banka Crne Gore nije primila nijedan prigovor za slučaj neizvršenja plaćanja prema inostranstvu u skladu sa datim instrukcijama klijenta banke

19. Postoji li vansudski sistem za rješavanje sporova otklanjanjem posledica greške između klijenata i institucija? Ako postoji, objasnite kako funkcioniše?

Članom 92. Zakona o bankama (Sl. list CG, 17/08) predviđeno je da se klijent banke ili druge finansijske institucije može obratiti bankarskom ombudsmanu, kao nezavisnom licu koje u vansudskom postupku učestvuje u rješavanju spornih pitanja između klijenta i banke, odnosno druge finansijske institucije.

Na osnovu člana 17. stav 1 tačka 2) Zakona o Centralnoj banci Crne Gore ('SL. List RCG, br. 52/00 i 47/01), i člana 92 stav 8 Zakona o bankama ('SL. List CG, br.17/08), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 23. i 24. februara 2009. godine donio je Odluku o bankarskom ombudsmanu.

Shodno Zakonu o bankama bankarskog ombudsmana bira Skupština Crne Gore, na predlog Skupštinskog odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

20. Kada su nalog za prenos i saldiranje plaćanja i hartija od vrijednosti pravno izvršni? Postoje li posebne odredbe u slučaju postupka insolventnosti ili u slučaju postojanja kolateralnog obezbjeđenja?

U domenu platnog prometa u zemlji, u skladu sa Zakonom o platnom prometu u zemlji (Sl. List CG, br.61/08), nalog za prenos se realizuje istog bankarskog dana, odnosno na datum valute. Takođe, nalog upućen u RTGS sistem je konačan i neopoziv (final and irrevocable) od momenta njegovog prihvatanja u sistem radi poravnanja. Karakteristike međubankarskog platnog sistema u Crnoj Gori detaljno su opisane u odgovoru na pitanje br.34. Poglavlje VI Finansijska tržišta.

Momentom insolventnosti smatra se momenat kada nadležni organ donese odluku o otvaranju stečajnog postupka ili postupka likvidacije nad učesnikom. Insolventnost učesnika neće spriječiti korišćenje sredstava koja se nalaze na njegovom računu za poravnanje radi ispunjavanja obaveza tog učesnika koje proizilaze iz njegovog učešća u platnom sistemu u pogledu finaliziranja poravnanja u platnom sistemu na dan insolventnosti, ako su takvi nalozi prihvaćeni od strane platnog sistema u skladu sa pravilima platnog sistema:

1. Prije momenta insolventnosti;
2. Nakon momenta insolventnosti, ako je nalog primljen na dan insolventnosti, a operater platnog sistema nije znao niti je mogao znati za insolventnost učesnika.

Insolventnost učesnika neće uticati na prava učesnika sistema da realizuju kolateral koji je učesnik založio prije momenta insolventnosti radi obezbjeđenja sredstava za izvršenje obaveza koje proizilaze iz njegovog učešća u platnom sistemu, ukoliko učesnik nije ispunio obavezu obezbjeđenu kolateralom.

III. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA

21. U vezi sa usklađivanjem sa Direktivom 2005/60/EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta od 26. oktobra 2005 o sprječavanju korišćenja finansijskog sistema za svrhe pranja novca i finansiranja terorizma, molimo da odgovorite na sljedeće:

a) Na koji je način pranje novca/finansiranje terorizma inkriminisano, koje su kriminalne aktivnosti obuhvaćene zakonom i kako se definiše pranje novca/finansiranje terorizma?

Krivičnim zakonikom Crne Gore (Sl.list RCG/CG, br.70/03, 13/04, 47/06, i 40/08.) propisana su krivična djela »pranje novca« i »finansiranje terorizma«.

Krivično djelo "Pranje novca" (član 268) čini lice koje putem bankarskog, finansijskog ili drugog privrednog poslovanja prikrije način pribavljanja novca ili druge imovine za koje zna da su pribavljeni krivičnim djelom. Propisana kazna za ovaj oblik vršenja djela je kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina. Ako je izvršilac ovog djela istovremeno i izvršilac ili saučesnik u krivičnom djelu kojim je pribavljen novac ili imovinska korist iz (predikatno krivično djelo), kazniće se zatvorom od jedne do osam godina. Teži oblik ovog djela postoji ako iznos novca ili vrijednost imovine koja je predmet pranja novca prelazi četrdeset hiljada eura, kada je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina. Saučesništvo u vršenju ovog djela kažnjivo je zatvorom od tri do dvanaest godina. Ukoliko je lice učinilo krivično djelo pranja novca a moglo je i bilo dužno da zna da novac ili imovina predstavljaju prihod pribavljen kriminalnom djelatnošću, kazniće se zatvorom do tri godine. Zakon propisuje obavezno oduzimanje novca i imovine koji su predmet pranja.

U cilju obuhvatanja najšireg spektra predikatnih krivičnih djela, pranje novca obuhvata svako krivično djelo čijim se izvršenjem došlo do novca ili imovine koja je predmet krivičnog djela pranja novca. Djelo pranja novca nije ograničeno određenim kategorijama predikatnih krivičnih djela- all crimes approach.

Inkriminacija pranja novca u Krivičnom zakoniku obuhvata novac i svaki drugi vid imovine, bez obzira na njenu vrijednost, koja direktno ili indirektno predstavlja prihod stečen krivičnim djelom - bez ograničenja minimalne vrijednosti te imovine.

Krivični zakonik u članu kojim propisuje krivično djelo pranja novca (član 268 stav 2) propisuje kažnjivost i u slučaju izvršenja predikatnog krivičnog djela (self- laundering), kao i saučesništva u izvršenju predikatnog krivičnog djela. U tim slučajevima predviđena je kazna zatvora od 1 do 8 godina.

U članu 268 Krivičnog zakonika koji inkriminiše pranje novca, u stavu 4, posebno je predviđeno i sankcionisanje u slučaju saučesništva u pranju novca - ako djelo pranja novca izvrši više lica koja su se udružila za vršenje takvih djela, kazniće se zatvorom od 3 do 12 godina.

Za krivično djelo pranja novca propisana je kazna zatvora u opsegu od 6 mjeseci do 12 godina, u zavisnosti od oblika vršenja ovog krivičnog djela. Isti član propisuje i oduzimanje novca i imovine koja je predmet "pranja".

Član 112 Krivičnog zakonika propisuje da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom. Dodatno u čl.268 st.6 (pranje novca) je propisano obavezno oduzimanje novca i imovine stečene krivičnim djelom pranja novca.

Takođe, Krivični zakonik (čl.73) propisuje mjeru bjezbjednosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti i dužnosti. Saglasno ovoj odredbi, postoji zakonska mogućnost izricanja ove mjere i za krivično djelo pranja novca, u zavisnosti od prirode predikatnog djela (npr. zloupotreba službenog položaja,

falsifikovanje sužbene isprave) - i druga djela koja su u vezi sa upravljanjem i rukovođenjem imovinom i vršenjem službene dužnosti.

U skladu sa odredbom čl. 5 Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela (Sl. list RCG, br. 2/07, 13/07), i pravno lice može odgovarati zbog krivičnog djela pranja novca.

U skladu sa Specijalnom preporukom II Financial Action Task Force (FATF), „finansiranje terorizma“ je propisano kao posebno krivično djelo u Krivičnom zakoniku Crne Gore. Krivično djelo "Finansiranje terorizma" (član 449) čini lice koje obezbjeđuje ili prikuplja sredstva namijenjena za finansiranje vršenja krivičnih djela terorizma, međunarodnog terorizma i uzimanja talaca. Svi pomenuti oblici djelovanja propisani su kao posebna krivična djela (čl. 365, 447 i 448 Krivičnog zakonika). Za ovo djelo propisana je kazna zatvora od jedne do deset godina. Zakonik propisuje obavezno oduzimanje sredstava namijenjenih za finansiranje terorizma.

Radnja krivičnog djela finansiranja terorizma iz čl.449 KZ odnosi se na svako lice koje "obezbjeđuje ili prikuplja sredstva namijenjena za finansiranje vršenja krivičnog djela..." terorizma, međunarodnog terorizma i uzimanja talaca.

Krivični zakonik propisuje krivičnu odgovornost za vršenje ovog krivičnog djela i od strane terorističke organizacije, i u takvim slučajevima imaju se primijeniti odredbe koje se odnose na krivična djela: udruživanje radi protivustavne djelatnosti (čl.372) I zločinačko udruživanje (čl.401).

Za postojanje ovog krivičnog djela nije neophodno da obezbijedena ili prikupljena sredstva budu i stvarno upotrijebljena za finansiranje terorizma, dovoljno je da su sredstva makar jednokratno prikupljena, odnosno obezbijedena u namjeri da se njima finansira terorizam. Dakle, djelo postoji i samim obezbjeđivanjem ili prikupljanjem sredstava sa namjenom za finansiranje terorizma.

Imajući u vidu da terorizam često ima obilježja transnacionalnog kriminala, ne postoji restriktivna mjera kojom se ograničava kažnjavanje za finansiranje terorizma ukoliko nije izvršeno u istoj zemlji od one u kojoj se organizacija nalazi ili gdje je teroristički akt izvršen.

Crna Gora je ratifikovala Konvenciju Savjeta Evrope i o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom iz 1990. godine - Strazburška konvencija (Sl.list SRJ,br.7/02 i 18/05), Konvenciju Savjeta Evrope i o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom i o finansiranju terorizma iz 2005. godine - Varšavska konvencija (Sl. list CG, br. 05/08), Evropsku konvenciju o suzbijanju terorizma (Sl. list SRJ, br.10/01), Konvenciju Savjeta Evrope o sprječavanju terorizma (Sl. list CG, br. 05/08), Krivičnopravnu konvenciju o korupciji (Sl. list SRJ, br 02/02 i 18/05) i Dodatni protokol uz Krivičnopravnu konvenciju o korupciji (Sl. list CG, br.11/07). Crna Gora je pristupila i relevantnim konvencijama Ujedinjenih Nacija: Međunarodnoj konvenciji UN o suzbijanju finansiranja terorizma (Sl. list SRJ, br.7/02), Konvenciji UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala sa dopunskim protokolima - Palermo konvencija (Sl.list SRJ, br. 6/01) i Konvenciji UN protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci iz 1988 godine - Bečka konvencija (Sl.list SFRJ, br.14/90).

U cilju daljeg usaglašavanja krivičnog zakonodavstva Crne Gore sa zakonodavstvom Evropske Unije i relevantnim međunarodnim instrumentima, u Crnoj Gori je toku revizija postojećeg Krivičnog zakonika. Izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika na kvalitetan način će se upotpuniti definicije krivičnih djela „Pranje novca“ i „Finansiranje terorizma“, u smislu preporuka Komiteta Savjeta Evrope za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma MONEYVAL (preporuke Financial Action Task Force - FATF) i preporuka UNODC-a.

Zaključkom Vlade Crne Gore od 23. aprila 2009. godine zaduženo je Ministarstvo inostanih poslova, Ministarstvo pravde, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave i Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, da sagledaju način primjene Specijalnih rezolucija Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih Nacija S/RES/1267 (1999), S/RES/1373 (2001) i S/RES/1452 (2002) i Vladi predlože mjere za njihovu implementaciju.

b) Koje su institucije i profesije obuhvaćene vašim zakonskim propisima i na koje aktivnosti se oni odnose?

Institucije i profesije koje su obuhvaćene Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma (Sl.list CG broj 14/07) koje su dužne preduzimati mjere za otkrivanje i sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, prije i prilikom svih poslova primanja, ulaganja, zamjene, čuvanja ili drugog raspolaganja novcem ili drugom imovinom, odnosno transakcija za koje postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, nabrojane su u članu 4 stav 2 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i to su:

- 1) banke i filijale stranih banaka i druge finansijske organizacije;
- 2) štedionice i štedno-kreditne organizacije;
- 3) organizacije koje obavljaju platni promet;
- 4) pošte;
- 5) društva za upravljanje investicionim fondovima i filijale stranih društava za upravljanje investicionim fondovima;
- 6) društva za upravljanje penzionim fondovima i filijale stranih društava za upravljanje penzionim fondovima;
- 7) berzanski posrednici i filijale stranih berzanskih posrednika;
- 8) osiguravajuća društva i filijale stranih osiguravajućih društava koja obavljaju poslove životnog osiguranja;
- 9) priređivači klasičnih i posebnih igara na sreću;
- 10) mjenjačnice;
- 11) zalagaonice;
- 12) društva za reviziju, samostalni revizor i pravna, odnosno fizička lica koja obavljaju računovodstvene i usluge poreskog savjetovanja;
- 13) društva za izdavanje elektronskog novca;
- 14) humanitarne, nevladine i druge neprofitne organizacije;
- 15) druga privredna društva, pravna lica, preduzetnici i fizička lica koja obavljaju djelatnost, odnosno poslove:
 - prodaje i kupovine potraživanja;
 - faktoringa;
 - upravljanja imovinom za treća lica;
 - izdavanja platnih i kreditnih kartica i poslovanje tim karticama;
 - finansijskog lizinga;
 - organizovanja putovanja;
 - prometa nekretnina;
 - prometa motornih vozila;
 - prometa plovnih i vazduhoplovnih objekata;
 - čuvanja u sefovima;
 - izdavanja garancija i drugih jemstava;
 - kreditiranja i kreditnog posredovanja;
 - davanja zajmova i posredovanja prilikom ugovaranja poslova pozajmljivanja;
 - posredovanja ili zastupanja u poslovima životnog osiguranja;
 - organizovanja i sprovođenja licitacija, prometa umjetničkih predmeta, plemenitih metala i dragog kamenja i proizvoda od plemenitih metala i dragog kamenja, kao i drugih roba, ako se plaćanje vrši u gotovom novcu u iznosu od 15000 Eura ili više, u jednoj ili više međusobno povezanih transakcija.

Zakonom je predviđeno da se propisom Vlade Crne Gore mogu odrediti i drugi obveznici koji su dužni preduzimati mjere za otkrivanje i sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, ako obzirom na prirodu i način obavljanja djelatnosti ili posla postoji znatniji rizik od pranja novca ili finansiranja terorizma, odnosno odrediti obveznici koji nijesu dužni da preduzimaju mjere, kada prestane rizik od pranja novca ili finansiranja terorizma.

Advokat, odnosno notar dužan je da mjere otkrivanja i sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma sprovodi, kada:

- 1) pomaže u planiranju i izvršavanju transakcija za klijenta u vezi sa:
 - kupovinom ili prodajom nepokretnosti ili privrednog društva;
 - upravljanjem novcem, hartijama od vrijednosti ili drugom imovinom klijenta;
 - otvaranjem ili upravljanjem bankarskim računom, štednim ulogom ili računom za poslovanje sa hartijama od vrijednosti;
 - prikupljanjem sredstava za osnivanje, poslovanje ili upravljanje privrednim društvom;
 - osnivanjem, poslovanjem ili upravljanjem ustanovom, fondom, privrednim društvom ili drugim sličnim oblikom organizovanja;
 - u ime i za račun klijenta vrši finansijsku transakciju ili transakciju u vezi sa nepokretnošću.

Ako advokat, odnosno notar prilikom obavljanja ovih poslova utvrdi da u vezi sa transakcijom ili licem postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, dužan je da obavijesti upravu za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, prije izvršenja transakcije i da u obavještenju navede rok u kojem bi transakcija trebalo da se izvrši.

Obaveza izvještavanja Uprave odnosi se i na planirane transakcije, bez obzira da li je transakcija kasnije izvršena, ili ne.

Advokat, odnosno notar dužan je da, kada klijent zatraži savjet za pranje novca ili finansiranje terorizma, obavijesti upravu za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma bez odlaganja.

Izuzetno, advokat nije dužan da podatke koje je dobio od klijenta ili o

klijentu prilikom utvrđivanja njegovog pravnog položaja ili zastupanja u postupku koji se vodi pred sudom, što uključuje davanje savjeta o njegovom predlaganju ili izbjegavanju, dostavi upravi.

Advokat nije dužan da izvještava o gotovinskim transakcijama u iznosu od 15000 eura ili više, osim ako u vezi sa transakcijom ili klijentom postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma.

Komentar: Podružnica – dio stranog društva za osiguranje sa svojstvom pravnog lica u CG

Filijala – dio stranog društva za osiguranje bez svojstva pravnog lica u CG (biće moguće nakon 2012 godine)

c) Na koji način i koji nadležni organ provjerava integritet ustanova i profesija navedenih pod tačkom b)?

Na osnovu Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, u okviru utvrđenih nadležnosti, vrše:

- 1) Centralna banka Crne Gore u odnosu na obveznike : banke i filijale stranih banaka i druge finansijske organizacije; štedionice i štedno-kreditne organizacije; organizacije koje obavljaju platni promet; mjenjačnice; društva za izdavanje elektronskog novca;
- 2) Agencija za telekomunikacije i poštansku djelatnost u odnosu na pošte
- 3) Komisija za hartije od vrijednosti u odnosu na obveznike: društva za upravljanje investicionim fondovima i filijale stranih društava za upravljanje investicionim fondovima; društva za

upravljanje penzionim fondovima i filijale stranih društava za upravljanje penzionim fondovima; berzanski posrednici i filijale stranih berzanskih posrednika;

- 4) Agencija za osiguranje u odnosu na osiguravajuća društva i filijale stranih osiguravajućih društava koja obavljaju poslove životnog osiguranja;
- 5) organ uprave nadležan za igre na sreću, preko ovlaštenog službenog lica u skladu sa zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor, u odnosu na priređivače klasičnih i posebnih igara na sreću;
- 6) Poreska uprava u odnosu na zalagaonice;
- 7) Ministarstvo finansija u odnosu na društva za reviziju, samostalne revizore i pravna, odnosno fizička lica koja obavljaju računovodstvene i usluge poreskog savjetovanja;
- 8) Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma preko ovlaštenog službenog lica, u skladu sa zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor, u odnosu na: humanitarne, nevladine i druge neprofitne organizacije; druga privredna društva, pravna lica, preduzetnici i fizička lica koja obavljaju djelatnost, odnosno poslove:
 - prodaje i kupovine potraživanja;
 - faktoringa;
 - upravljanja imovinom za treća lica;
 - izdavanja platnih i kreditnih kartica i poslovanje tim karticama;
 - finansijskog lizinga;
 - organizovanja putovanja;
 - prometa nekretnina;
 - prometa motornih vozila;
 - prometa plovnih i vazduhoplovnih objekata;
 - čuvanja u sefovima;
 - izdavanja garancija i drugih jemstava;
 - kreditiranja i kreditnog posredovanja;
 - davanja zajmova i posredovanja prilikom ugovaranja poslova pozajmljivanja;
 - posredovanja ili zastupanja u poslovima životnog osiguranja;
 - organizovanja i sprovođenja licitacija, prometa umjetničkih predmeta, plemenitih metala i dragog kamenja i proizvoda od plemenitih metala i dragog kamenja, kao i drugih roba, ako se plaćanje vrši u gotovom novcu u iznosu od 15.000 Eura ili više, u jednoj ili više međusobno povezanih transakcija.

d) Kada klijenti i krajnji korisnici moraju biti identifikovani i provjereni, i koja su sredstva identifikacije prihvaćena? Navedite sve posebne mjere koje se odnose na otvaranje računa ili obavljanje transakcije bez ličnog pojavljivanja.

Klijenti i stvarni vlasnici moraju biti identifikovani i provjereni prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili obavljanja transakcije, što je propisano Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Takođe, ovim zakonom je propisana potrebna dokumentacija za identifikaciju i provjeru klijenata, kao i dodatne mjere koje obveznik preduzima u postupku uspostavljanja poslovnog odnosa ili obavljanje transakcije klijenta u odsustvu.

Član 14 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma uspostavlja procedure za utvrđivanje i provjeru identiteta fizičkog lica:

Obveznik, za klijenta koji je fizičko lice, odnosno njegov zakonski zastupnik, preduzetnik, ili fizičko lice koje obavlja djelatnost, utvrđuje i provjerava njegov identitet uvidom u ličnu ispravu klijenta uz njegovo prisustvo i pribavlja podatke iz člana 71 tačka 4¹ ovog zakona. Ako se iz podnesene lične

¹ Član 71.4 "lično ime, adresa prebivališta, odnosno boravišta, datum i mjesto rođenja i poreski broj fizičkog lica, odnosno njegovog

isprave ne mogu utvrditi propisani podaci, nedostajući podaci se pribavljaju iz druge važeće javne isprave koju klijent podnese. Identitet klijenta iz stava 1 ovog člana može se utvrditi i na osnovu kvalifikovne elektronske potvrde klijenta, koji je izdao davalac usluga sertifikovanja u skladu sa propisima o elektronskom potpisu i elektronskom poslovanju.

Utvrđivanje i provjera identiteta klijenta korišćenjem kvalifikovane elektronske potvrde nije dozvoljena:

- 1) prilikom otvaranja računa kod obveznika iz člana 4 stav 2 tač. 1 i 2 ovog zakona, osim kod otvaranja privremenog depozitarnog računa za uplatu osnivačkog kapitala;*
- 2) ako postoji sumnja da je kvalifikovana elektronska potvrda zloupotrijebljena, odnosno ako obveznik utvrdi da su se izmijenile okolnosti koje su od bitnog uticaja na valjanost potvrde.*

Član 15 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma uspostavlja metodologiju za prepoznavanje i potvrdu identiteta pravnog lica:

„Obveznik utvrđuje i provjerava identitet klijenta koji je pravno lice i pribavlja podatke iz člana 71 tačka 1² ovog zakona uvidom u original ili ovjerenu kopiju isprave iz Centralnog registra Privrednog suda (u daljem tekstu: CRPS) ili drugog odgovarajućeg javnog registra, koju u ime pravnog lica zastupnik podnese. Isprava iz stava 1 ovog člana ne smije biti starija od tri mjeseca od dana izdavanja. Obveznik može utvrditi i provjeriti identitet pravnog lica i pribaviti podatke iz člana 71 tačka 1 ovog zakona i uvidom u CRPS ili drugi odgovarajući javni registar. Na izvodu iz registra u koji je izvršen uvid, obveznik označava datum i vrijeme i lično ime lica koje je izvršilo uvid. Izvod iz registra organizacija čuva u skladu sa zakonom.

Ako je stranka strano pravno lice, koje obavlja djelatnost u Crnoj Gori preko svoje poslovne jedinice, obveznik utvrđuje i provjerava identitet stranog pravnog lica i njegove poslovne jedinice”.

U članu 17 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma propisano je utvrđivanje i provjera identiteta ovlašćenog lica:

“Ako poslovni odnos u ime klijenta, pravnog lica, zasniva ovlašćeno lice, obveznik utvrđuje i provjerava identitet ovlašćenog lica i pribavlja podatke iz člana 71 tačka 2 ovog zakona uvidom u ličnu ispravu ovlašćenog lica i uz njegovo prisustvo. Ako iz lične isprave nije moguće utvrditi sve propisane podatke, nedostajući podaci se pribavljaju iz druge javne isprave, koju podnese ovlašćeno lice.

Podatke iz stava 1 ovog člana o zastupniku, u čije ime nastupa ovlašćeno lice, obveznik pribavlja iz ovjerenog pisanog ovlašćenja, izdatog od zastupnika.

zastupnika, preduzetnika ili fizičkog lica koje obavlja djelatnost, koje uspostavi poslovni odnos ili izvrši transakciju, odnosno fizičko lice, za koje se uspostavi poslovni odnos ili vrši transakcija i broj, vrstu i naziv organa koji je izdao ličnu ispravu.”

² Član 71.1 “firma, adresa, sjedište i matični broj pravnog lica koje uspostavi poslovni odnos ili izvrši transakciju, odnosno pravnog lica za koje se uspostavlja poslovni odnos ili vrši transakcija.”

Član 71.2 “lično ime, adresa prebivališta, odnosno boravišta, datum i mjesto rođenja i poreski broj zastupnika ili ovlašćenog lica, koje za pravno lice ili drugo lice građanskog prava zaključuje poslovni odnos ili izvrši transakciju, broj, vrstu i naziv organa koji je izdao ličnu ispravu.”

Član 71.7 “namjena i pretpostavljena priroda poslovnog odnosa, uključujući informaciju o djelatnosti klijenta.”

Članovi 71.9 to 71.14

1. datum i vrijeme izvršenja transakcije ;
2. iznos transakcije i valuta u kojoj je transakcija izvršena;
3. namjena transakcije i lično ime i prebivalište, odnosno boravište, odnosno firma i sjedište lica kojem jenamijenjena transakcija;
4. način izvršenja transakcije;
5. podaci o izvoru imovine i sredstava, koji su ili će biti predmet poslovnog odnosa ili transakcije; razlozi za sumnju o pranju novca ili finansiranja terorizma.”

Ako transakciju iz člana 9 stav 1 tačka 2 ovog zakona u ime stranke obavlja ovlašćeno lice, obveznik vrši provjeru identiteta ovlašćenog lica i pribavlja podatke iz člana 71 tačka 3 ovog zakona o klijentu koji je fizičko lice, preduzetnik ili fizičko lice, koji obavlja djelatnost.

Ako obveznik prilikom utvrđivanja i provjere identiteta zastupnika posumnja u istinitost dobijenih podataka, dužan je da pribavi i njegovu pisanu izjavu”.

e) Navedite da li su štedne knjižice nosioca ili drugi instrumenti nosioca dopušteni u vašoj zemlji.

Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma (Sl.list CG 14/07), član 31, propisano je da obveznik ne smije za klijenta otvoriti ili voditi anonimni račun, štednu knjižicu na šifru ili donosioca ili pružati drugu uslugu (bankarski proizvod) kojima se, posredno ili neposredno, omogućava prikrivanje identiteta klijenta.

U skladu sa Zakonom o hartijama od vrijednosti (Sl. list RCG, br. 59/00, 10/01, 43/05, 28/06), sve hartije od vrijednosti kojima se trguje na berzi su dematerijalizovane (član 3 Zakona o hartijama od vrijednosti) i na ime (Članom 100 Zakona o hartijama od vrijednosti propisano je da se vlasnikom dematerijalizovane hartije od vrijednosti smatra vlasnik računa kod Centralne Depozitarne Agencije na kojem se vodi hartija od vrijednosti, koji to svojstvo stiče registracijom hartija od vrijednosti).

Hartije od vrijednosti na donosioca ne mogu se emitovati u skladu sa Zakonom o hartijama od vrijednosti (Sl. list RCG, br. 59/00, 10/01, 43/05, 28/06), niti se hartijama na donosica može trgovati na berzama u Crnoj Gori.

Prema odredbi člana 243 Zakona o obligacionim odnosima (Sl. list CG, br. 47/08) hartija od vrijednosti može glasiti na donosioca, na ime ili po naredbi.

f) Kada i o čemu su institucije i profesije navedene pod tačkom b) obavezne da podnesu izvještaj prema vašoj FIU (Finansijskoj obavještajnoj jedinici) u pogledu pranja novca/finansiranja terorizma? Jesu li nadzorni ili drugi nadležni organi takođe dužni da u tom smislu izvještavaju FIU? Je li institucijama koje su obavezne da izvještavaju zabranjeno dojavljivati klijentima da je određena informacija prijavljena ili da će biti prijavljena FIU?

Obveznik iz tačke b) je dužan da Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma dostavi podatke o svakoj transakciji koja se izvršava u gotovom novcu u iznosu od 15 000 Eura ili više, odmah, a najkasnije u roku od tri radna dana od dana izvršene transakcije.

Obveznik je dužan Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, bez odlaganja, dostavi podatke kada u vezi sa transakcijom (bez obzira na iznos i vrstu) ili klijentom, postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma i to prije izvršenja transakcije i navede rok u kojem transakcija treba da se izvrši.

Obaveza Izvještavanja Uprave o sumnjivoj transakciji odnosi se i na najavljenju transakciju, bez obzira da li je kasnije izvršena ili ne.

Advokat, odnosno notar dužan je da obavještava upravu za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma o sumnjivim transakcijama na nanačin i prilikom obavljanja poslova kako je opisano u tački b) paragraf 2.

Organ uprave nadležan za carinske poslove dužan je da USPNiFT dostavi podatke ili omogući elektronski pristup podacima o svakom prenošenju preko državne granice novca, čekova, hartija od vrijednosti na donosioca, plemenitih metala i dragog kamenja, čija je vrijednost ili iznos od 10 000 Eura ili više, najkasnije u roku od tri dana od dana prenošenja.

Organ uprave nadležan za carinske poslove dužan je da USPNIFT dostavi podatke o prenošenju ili pokušaju prenošenja novca, čekova, hartija od vrijednosti, plemenitih metala i dragog kamenja, čija je vrijednost ili iznos manja od 10 000 Eura, ako postoje razlozi za sumnju da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma.

Berze i klirinško - depozitna društva dužna su da bez odlaganja u pisanoj formi obavijeste Upravu za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma ako prilikom izvršavanja poslova iz svoje djelatnosti otkriju činjenice koje upućuju na moguću povezanost sa pranjem novca ili finansiranjem terorizma.

Nadzorni organi iz tačke c) dužni su da o mjerama preduzetim u vršenju nadzora, u skladu sa ovim zakonom, obavještavaju nadležni organ uprave u roku od osam dana od dana preduzimanja mjere.

Obveznici i zaposleni kod obveznika, članovi upravnih, nadzornih ili drugih poslovnih organa, odnosno druga lica, kojima su bili dostupni podaci prikupljeni na osnovu Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma (član 80), ne smiju klijentu ili trećem licu otkriti da je, ili će biti Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma saopšten podatak o klijentu ili transakciji; da je Uprava tražila dodatne podatke o klijentu ili transakciji; da je nadležni organ uprave privremeno obustavio transakciju, odnosno u vezi sa tim dao uputstva obvezniku; da je nadležni organ uprave tražio redovno praćenje poslovanja klijenta; da je protiv klijenta ili trećeg lica pokrenuta ili bi mogla biti pokrenuta istraga zbog pranja novca ili finansiranja terorizma. Ove informacije predstavljaju službenu tajnu i kao takve se označavaju, u skladu sa zakonom.

g) Jesu li institucije i profesije navedene u tački b) obavezne da vode evidencije? Navedite sadržaj te obaveze.

Obveznici su dužni voditi evidencije podataka o klijentima, poslovnim odnosima i transakcijama na osnovu Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Obveznik je dužan da podatke i pripadajuću dokumentaciju pribavljene na osnovu Zakona čuva 10 godina nakon prestanka poslovnog odnosa odnosno izvršene transakcije.

Nadležni organ uprave je dužan da podatke i informacije iz evidencije koje vodi u skladu sa ovim Zakonom čuva 11 godina od dana njihovog pribavljanja koji se nakon isteka tog roka uništavaju. Nadležni organ uprave ne smije o podacima i informacijama kojima raspolaže obavjestiti lice na koja se odnose, prije isteka roka od 10 godina od dana njihovog evidentiranja. Lice na koje se podaci odnose ima pravo uvida u svoje lične podatke nakon isteka roka od 10 godina od dana njihovog evidentiranja.

Evidencije o transakcijama obveznici vode po hronološkom redu u pisanoj odnosno elektronskoj formi koja omogućava efikasan pregled odnosno nadzor a podatke o sumnjivim transakcijama vodi u posebno izdvojenim evidencijama.

h) Jesu li institucije i profesije navedene u tački b) obavezne da primjenjuju interne procedure i sprovode obuku svojih zaposlenih na području pranja novca/finansiranja terorizma? Navedite mjere.

Obveznik je, shodno Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, dužan da pripremi program stručnog osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih koji obavljaju poslove otkrivanja i sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, najkasnije do kraja prvog kvartala poslovne godine kao i da obezbijedi redovno stručno osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih koji obavljaju poslove otkrivanja i sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Shodno Pravilniku o načinu rada ovlašćenog lica, načinu sprovođenja unutrašnje kontrole, čuvanju i zaštiti podataka, načinu vođenja evidencija i osposobljavanju zaposlenih, obveznici (iz tačke b) treba da kroz pisana pravila i procedure protiv pranja novca i finansiranja terorizma uspostave i razviju posebne programe aktivnosti protiv pranja novca i finansiranja terorizma.

i) Navedite da li se nad institucijama i profesijama navedenim u tački b) obavlja nadzor s obzirom na izvršavanje obaveza pomenutih u tačkama c) do h) i u kojoj mjeri?

Nadzor nad obveznicima u smislu sprovođenja Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, u okviru utvrđenih nadležnosti, vrše:

- 1) Centralnabanka Crne Gore
- 2) Agencija za telekomunikacije i poštansku djelatnost
- 3) Komisija za hartije od vrijednosti
- 4) Agencija za osiguranje
- 5) Uprava za igre na sreću
- 6) Poreska uprava
- 7) Ministarstvo finansija
- 8) Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma

Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i Zakonom o inspeksijskom nadzoru sprovodi sljedeće mjere i radnje:

- utvrđivanje postupanja obveznika u pridržavanju zakona, drugih propisa i opštih akata;
- vršenje neposrednog nadzora i preduzimanje upravnih mjera i radnji nad određenim kategorijama obveznika predviđenim zakonom;
- vođenje prekršajnog postupka protiv obveznika i odgovornih lica kod obveznika,
- objedinjavanje podataka dobijenih od drugih nadzornih organa o preduzetim mjerama prema obveznicima i
- vođenje evidencije o tim mjerama i druge poslove utvrđene propisim

Nadzorni organi iz tačke c) dužni su da o mjerama preduzetim u vršenju nadzora, u skladu sa ovim zakonom, obavještavaju nadležni organ uprave u roku od osam dana od dana preduzimanja mjere.

Komisija za hartije od vrijednosti vrši nadzor nad ovlašćenim učesnicima na tržištu hartija od vrijednosti (broker, diler, investicioni savjetnik) i kolektivnim investicionim šemama (društvima za upravljanje investicionim i penzionim fondovima i investicionih i penzionih fondova) u skladu sa članom 4 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma (Sl. list CG, br. 14/07, 04/08).

Komisija vrši posrednu kontrolu nad navedenim licima pregledom periodičnih izvještaja kao i neposrednu kontrolu, po potrebi

j) Na koji način su nadležni organi dužni da daju povratne informacije institucijama i profesijama navedenim u tački b)?

Na osnovu Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma u pisanoj formi obavještava obveznika ili drugog podnosioca inicijative o izvršenom prikupljanju i analiziranju podataka u vezi sa licem ili transakcijom za koje su dati razlozi za osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranja terorizma, osim ako ocijeni da bi obavještavanje moglo prouzrokovati štetne posljedice na tok i ishod postupka.

k) Koje kazne postoje za kršenje vaših regulativa o sprječavanju pranja novca/ finansiranje terorizma?

U Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma propisane su novčane kazne za pravna lica, ovlaštena lica u pravnim licima, preduzetnike i fizička lica, srazmjerno težini izvršenog prekršaja.

U slučaju povrede Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma propisane su novčane kazne u rasponu od:

- 1) dvadesetostrukog do tristastrukog iznosa minimalne zarade za pravno lice
 - četverostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade za odgovorno lice u pravnom licu
- 2) desetostrukog do pedesetostrukog iznosa minimalne zarade za preduzetnika
- 3) šezdesetostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade za lice registrovano za sertifikovanu ovjeru elektronske potvrde
 - petostrukog do desetostrukog iznosa minimalne zarade odgovorno lice u licu registrovanom za sertifikovanu ovjeru elektronske potvrde
- 4) šezdesetostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade za advokata odnosno notara

Pored kaznenih mjera koje na osnovu Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, sprovodi Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma i drugi nadležni organi, Centralna banka može preduzeti mjere prema bankama kada postupaju suprotno propisima koje se odnose na:

- 1) *pisano upozoriti banku o utvrđenim nepravilnostima i zahtijevati od banke da u određenom roku, u cilju otklanjanja nepravilnosti, preduzme jednu ili više aktivnosti, uključujući i aktivnosti koje se mogu naložiti rješenjem iz stava 1 tačka 3 ovog člana;*
- 2) *zaključiti sa bankom pisani sporazum kojim će se banka obavezati da u određenom roku ukloni utvrđene nepravilnosti u poslovanju;*
- 3) *donijeti rješenje kojim će izreći jednu ili više mjera;*
- 4) *uvesti privremenu upravu u banci;*
- 5) *oduzeti dozvolu za rad banke.*

Kada Centralna banka ocijeni da preduzme mjere prema banci u formi Rješenja o izricanju mjera, u tom slučaju određuje i visinu novčane kazne za banku i odgovorno lice u banci, što je propisano članom 118 Zakona o bankama.

22. Molimo vas da iscrpno objasnite način rada Finansijske obavještajne jedinice, organa nadzora i organa za sprovođenje zakona s obzirom na, između ostalog, raspoložive resurse (osoblje i budžet), operativna ovlaštenja, nezavisnost međunarodnu/unutrašnju saradnju između nadležnih organa i postignute rezultate mjereno primljenim izvještajima o sumnjivim transakcijama, nadzornim istragama (uključujući otkrivene prekršaje i izrečene sankcije), naloge za zamrzavanje/zapljenu, konfiskacije i pokrenuta krivična gonjenja/podignute optužnice/presude?

Uprava za sprječavanje pranja novca je formirana Uredbom Vlade Crne Gore 15.12.2003. godine a operativno je počela sa radom sredinom 2004. godine. Uprava je samostalni organ Uprave nad čijim radom upravni nadzor vrši Ministarstvo finansija. Shodno Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, Uprava, najmanje jednom godišnje dostavlja Vladi izvještaj o radu.

Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je shodno Zakonu o sprječavanju

pranja novca i finansiranja terorizma i međunarodnim standardima organizovana kao finansijsko obavještajna jedinica administrativnog tipa. Vršiti poslove u vezi otkrivanja i sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma koji se odnose na: prikupljanje, analiziranje i dostavljanje nadležnim organima podataka, informacija i dokumentacije potrebne za otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma; provjeru transakcija i lica za koje postoji osnov sumnje da je u pitanju pranje novca ili finansiranje terorizma; privremeno obustavljanje transakcija; uspostavljanje međunarodne saradnje sa ovlašćenim organima drugih zemalja i međunarodnim organizacijama; nadzor nad sprovođenjem zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma u okviru utvrđenih nadležnosti, pokretanje i vođenje prvostepenog prekršajnog postupka zbog nepoštovanja odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma.

Ako Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma na osnovu podataka, informacija i dokumentacije, koje pribavlja u skladu sa Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, procjeni da u vezi sa nekom transakcijom ili licem postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, dužna je da u pisanoj formi sa neophodnom dokumentacijom o razlozima za sumnju obavijesti nadležni organ (Policiju i Tužilaštvo).

Državno tužilaštvo je jedinstven i samostalan državni organ koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti. Poslove Državnog tužilaštva vrši državni tužilac. U nadležnosti Specijalnog tužioca su krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina.

Policija obezbjeđuje opštu, ličnu i imovinsku sigurnost i zaštitu građana. Policija je nosilac unutrašnje bezbjednosti, obavlja poslove koji se odnose na sprječavanje i suzbijanje svih oblika kriminala.

Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma može pisanom naredbom privremeno, ali najduže za 72 časa, obustaviti transakciju, ako procijeni da postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, o čemu obavještava nadležne organe, Tužilaštvo i Policiju (bez odlaganja).

Nadležni organi su dužni da, nakon primljenog obavještenja o obustavljanju transakcije, postupe u skladu sa svojim ovlašćenjima odmah, a najkasnije u roku od 72 časa od privremenog obustavljanja transakcije.

Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma može od obveznika, u pisanoj formi, zahtijevati da kontinuirano prati finansijsko poslovanje klijenta ili drugog lica za koje se može zaključiti da je saradivalo, odnosno učestvovalo u transakcijama ili poslovima povodom kojih postoji osnov sumnje za pranje novca i finansiranje terorizma i odrediti rok u kojem je dužan da ga obavještava i dostavlja tražene podatke.

Ukoliko Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, tokom obrade predmeta, dođe do saznanja da u vezi sa transakcijom ili licem postoji osnov sumnje da je izvršeno neko drugo krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti, dužna je o tome dostavi pisanu informaciju drugim nadležnim organima (Tužilaštvo, Policija, ANB, Poreska uprava, Uprava carina).

Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je potpisala Sporazume o saradnji sa Centralnom bankom Crne Gore, Ministarstvom unutrašnjih poslova, Poreskom upravom, Upravom carina, Komisijom za hartije od vrijednosti, Osnovnim sudom u Podgorici i Državnom revizorskom institucijom a planirano je i formiranje Nacionalne obavještajne kancelarije.

Saradnja između organa uključenih u sistem sprječavanja pranja novca odvija se kroz redovne radne sastanke predstavnika ovih institucija a sprovode se i zajedničke obuke.

Shodno Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma može da zaključuje sporazume o razmjeni finansijskih i obavještajnih podataka, informacija i dokumentacije sa ovlašćenim organima stranih država i međunarodnim organizacijama. Uprava je potpisala sporeazume o saradnji sa: Finansijskom obavještajnom službom Republike Bugarske, Upravom za sprečavanje pranja novca Srbije, Finansijskim informacionim centrom UNMIK-a, Uredom za sprječavanje pranja novca Republike Hrvatske, Agencijom za istrage i zaštitu BiH, Direkcijom za koordinaciju borbe protiv pranja novca

u Ministarstvu finansija Albanije, Direkcijom za sprječavanje pranja novca Republike Makedonije, FOS Portugalije, FIU Slovenije i FIU Rusije, FIU Poljske, Nacionalnom kancelarijom za sprječavanje pranja novca Rumunije, sa američkim (FinCen), FIC EULEXa-Misije na Kosovu, Državnim komitetom za finansijski nadzor Ukrajine i Jedinicom za sprječavanje pranja novca i sumnjivih slučajeva Ujedinjenih Arapskih Emirata.

Uprava može, u okviru svojih nadležnosti, od nadležnog organa druge države, tražiti podatke potrebne za otkrivanje i sprječavanje pranja novca ili finansiranja terorizma. Dobijene Podatke može koristiti isključivo za namjene utvrđene ovim zakonom i ne smije ih, bez prethodne saglasnosti organa strane države od kojih su pribavljeni, dostavljati ili davati na uvid drugom organu, pravnom ili fizičkom licu ili ih koristiti za namjene koje nijesu u skladu sa uslovima i ograničenjima koja je odredio zamoljeni organ.

Uprava može samoinicijativno ili na zamolnicu nadležnog organa druge države dostaviti podatke, dokumentaciju i informacije o klijentima ili transakcijama za koje postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, organu nadležnom za otkrivanje i sprječavanje pranja novca druge države, uz uslov reciprociteta.

Uprava može, u skladu Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, uz uslov reciprociteta, na obrazloženu pisanu inicijativu nadležnog organa druge države, pisanom naredbom privremeno, najduže 72 časa, obustaviti transakciju a o naredbi je dužna obavijesti nadležne organe. Uprava može, organima stranih država nadležnim za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, podnijeti pisanu inicijativu za privremeno obustavljanje transakcije, ako ocijeni da postoji dovoljno razloga za sumnju da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma.

Uprava je članica Egmont grupe - svjetske asocijacije finansijskih obavještajnih službi od jula mjeseca 2005. godine.

Uprava je, odlukom Komiteta Savjeta Evrope za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL), na sjednici od 5. juna 2007, primljena u punopravno članstvo te organizacije.

Pored navedenog, Uprava je ovlašćena da:

- podnese inicijativu za izmjene i dopune propisa koji se odnose na sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma;
- priprema i objedinjava listu indikatora za prepoznavanje klijenata i transakcija
- učestvuje u obučavanju i stručnom usavršavanju ovlašćenih lica zaposlenih kod obveznika i nadležnih
- državnih organa;
- inicira objavljivanje spiska zemalja koje ne primjenjuju standarde iz oblasti sprječavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma;
- priprema i izdaje preporuke ili smjernice za jedinstveno sprovođenje ovog zakona i propisa donijetih na osnovu njega, kod obveznika;
- najmanje jednom godišnje, objavljuje statističke podatke iz oblasti pranja novca i finansiranja terorizma i na drugi primjeren način obavještava javnost o pojavnim oblicima pranja novca i finansiranja terorizma.

Organizacione jedinice u Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma su:

- 1) Sektor za prijem, obradu i analizu podataka
 - Odsjek za analitičke poslove
 - Odsjek za sumnjive transakcije
 - Odsjek za informacione tehnologije i prijem podataka
- 2) Sektor za kontrolu, međunarodnu i unutrašnju saradnju
 - Odsjek za kontrolu obveznika
 - Odsjek za međunarodnu i unutrašnju saradnju

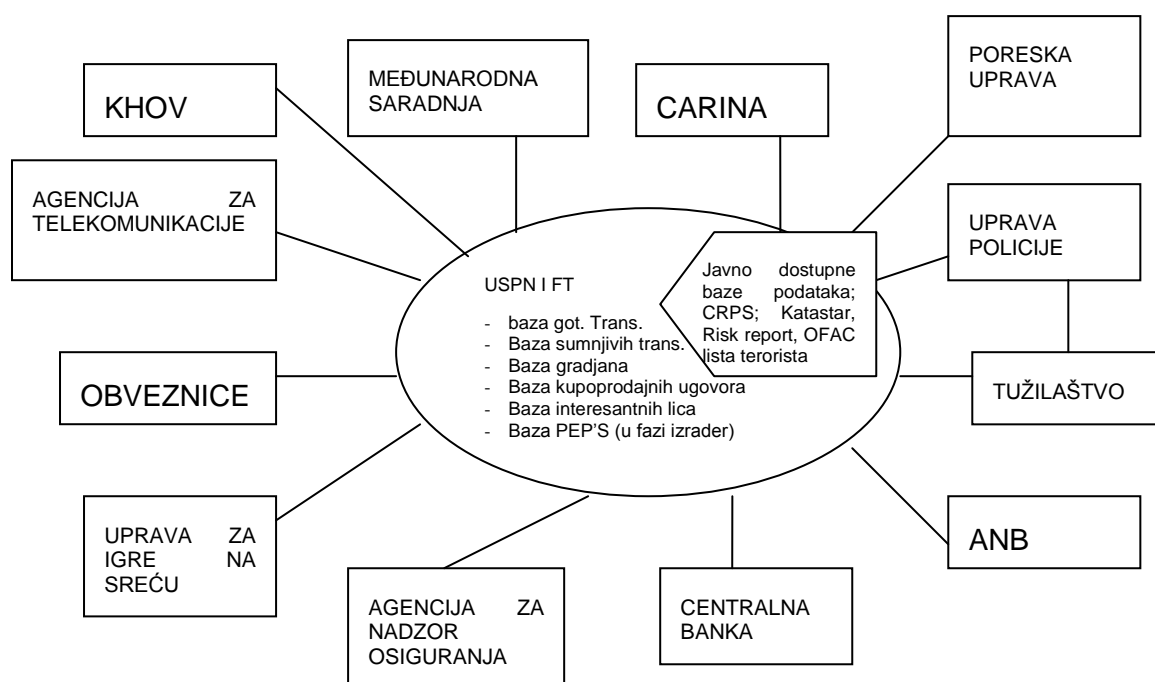
- 3) Referat – vođenje prvostepenog prekršajnog postupka
- 4) Služba za opšte poslove, finansije i odnose sa javnošću

U Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma predviđena su 34 zaposlena. Trenutno je u Upravi zaposleno 25 od kojih je 4 inspektora, 4 zaposlena su administrativno osoblje i jedan službenik za vođenje prekršajnog postupka. Zaposleni su uglavnom pravnici, ekonomisti, stručnjaci za IT.

Zakonom o budžetu CG za 2009. godinu (Sl.list CG, br. 82/08), Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma opredijeljena su budžetska sredstva u iznosu od 534 036.21€.

Inspektori Odsjeka za kontrolu obveznika vrše inspekcijski nadzor kod određenih kategorija obveznika (odgovor na pitanje 21/c iz ovog poglavlja). U periodu od maja 2008. izvršili su 134 kontrole i podnijeli su 30 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, (najčešće zbog toga što obveznici nisu Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma u propisanom roku dostavili podatke o gotovinskim transakcijama iznad propisanog iznosa).

Poslove prvostepenog prekršajnog postupka u okviru Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma vrši ovlašćeni službenik za vođenje prekršajnog postupka. Od sredine novembra 2008. godine, kada je počeo sa radom Ovlašćeni službenik, u 20 predmeta je okončan prekršajni postupak i to na način što su u 17 predmeta okrivljeni oglašeni krivim (ukupan iznos izrečenih novčanih kazni je 44 910.00 €, a troškova prekršajnog postupka 1 020.00€). U jednom zahtjevu prekršajni postupak je obustavljen, dva zahtjeva su odbačena a 10 predmeta je u toku. Pravosnažnih odluka je 14, izvršenih 9, a iznos naplaćenih novčanih kazni je 21 310.00 € .

Prilog slika 1

01.01.2007 - 12.08.2009. godine		
	Broj predmeta	Vrijednost u sumnjivim transakcijama / EUR
Predmeti koji su otvoreni u USPN i FT	442 (ukupno obrađeno 7 808 transakcija)	542 385 137.00EUR
Predmeti koji su prosljeđeni nadležnim državnim organima	135	77 410 414.03EUR 6 029 298.75USD 90 500.00GBP
Broj blokiranih transakcija na 72 sata	35	22 180 630.00 EUR 4 549 298.75 USD

23. Detaljno navedite u kojoj mjeri ste primijenili 40 Preporuka za sprječavanje pranja novca Radne grupe za finansijsko djelovanje (FATF) i 9 Specijalnih preporuka FATF-a o finansiranju terorizma.

U crnogorsko zakonodavstvo implementirana je većina Preporuka FATF koje se odnose na pranje novca i finansiranje terorizma. Od 49 preporuka FATF, Crna Gora je sistem sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma usaglasila sa ukupno 41 preporukom ili u procentima – 83.67 % (9 preporuka - potpuno usaglašeno, 18 - u najvećoj mjeri usaglašeno, 14 - djelimično usaglašeno). 6 preporuka ili oko 12% je neusaglašeno i 2 preporuke ili oko 4% su neprimjenjive, ocijenjeno je u Izvještaju eksperata Savjeta Evrope o trećem krugu detaljne procjene Crne Gore iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Preporuke koje nisu usaglašene odnose se na: Neuobičajene transakcije, Nefinansijske institucije i lica koja su zakonom utvrđena kao obveznici DNFBP. Posebno praćenje država označenih većim stepenom rizika.

S obzirom da u crnogorskim zakonima ne postoje odredbe koje dozvoljavaju finansijskim institucijama da se oslanjaju na posrednike i ostale treće strane kako bi obavljali naznačene elemente procesa CDD kao ni zakonski propisi koji se odnose na osnivanje stranih ili domaćih trustova , preporuke 9 i 34 nisu primjenjive.

Nadležne institucije će u skladu sa svojim ovlašćenjima preduzeti neophodne aktivnosti za ispunjenje preporuka iz Izvještaja MONEYVA-a koje se odnose na: način primjene rezolucija S/ RES/1267(1999); S/ RES/1373(2001) i S/ RES/1452(2002) i Vladi predložiti mjere za njihovu implementaciju; mogućnost izmjena i dopune Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma; razmatranje zakonskog okvira koji se tiče neprofitnih i nevladinih organizacija koje mogu biti iskorišćene za finansiranje terorizma.

24. Postoji li propis o sprječavanju korištenja finansijskog sistema u svrhu pranja novca? Opišite njegove glavne elemente.

Da.

Novi Zakon o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, koji je stupio na snagu u decembru 2007. godine, u potpunosti je usaglašen sa:

- Direktivom 91/308/EEC o sprječavanju korišćenja finansijskog sistema u svrhe pranja novca od 10. 06.1991 godine;- Direktivom 2001/97/EC Evropskog parlamenta i SE, od 04.12.2001;
- Direktivom 2005/60/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. oktobra 2005. godine o prevenciji upotrebe finansijskog sistema u svrhe pranja novca i finansiranja terorizma.

Implementacijom navedenih direktiva u crnogorski ZSPNFT ugrađeni su bitni elementi sprječavanja korištenja finansijskog sistema u svrhu pranja novca, između ostalog:

- izrada analize rizika za određene kategorije klijenata i vrste transakcija;
- kompletna obrada i praćenje klijenata /CDD/, sa različitim nivoima obrade (uobičajeni, produbljeni i smanjeni) u zavisnosti od stepena rizika, koji je određen kategorijom klijenta i vrstom transakcije;
- identifikacija klijenta i stvarnog vlasnika pravnog lica prilikom obavljanja svake transakcije
- posebno praćenje politički eksponiranih lica (domaćih i stranih);
- zabrana poslovanja sa »kvazi« bankama ili bankama koje sa njima posluju; zabrana otvaranja i vođenja anonimnih računa.

Takođe, na osnovu Zakona su donijeta i sledeća podzakonska akta:

- „Pravilnik o načinu rada ovlašćenog lica, načinu sprovođenja unutrašnje kontrole, čuvanju i zaštiti podataka, načinu vođenja evidencija i osposobljavanju zaposlenih" (Sl. list CG br. 80/08);
- „Pravilnik o načinu dostavljanja podataka o gotovinskim transakcijama u vrijednosti od 15 000€ i više i sumnjivim transakcijama Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma"(Sl. list CG br. 79/08. godine);
- „Pravilnik o izradi smjernica za analizu rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma" (Sl.list CG br. 20/09. godine).

Annex Tabele

Crna Gora

Uređenja primjenljiva na kretanje kapitala

Situacija od (mjesec) 2009

I. DIREKTNE INVESTICIJE

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>A. Direktne investicije na nacionalnoj teritoriji od strane nerezidenata</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Zakonom o stranim ulaganjima (Sl. list RCG, br. 52/00, 37/07) (Aneks 20)</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 1) uključuje direktne investicije od strane nerezidenata u definiciju kapitalnih poslova.</p> <p>Nacionalni tretman stranih investitora je dio crnogorskog pravnog sistema. Prije sveg, nacionalni tretman stranih investitora je definisan Zakonom o stranim ulaganjima ("Sl. list RCG, broj 52/00, 37/07), po kome strain investitori uživaju isti pravni status, prava i obaveze kao i domaći investitori. Nakon izmjena u 2007. godini, zakon je usklađen sa zahtjevima Svjetske trgovinske organizacije.</p> <p>Ne postoje ograničenja u vezi sa iznosom investiranog kapitala. Strani investitori mogu da investiraju u bilo koju industriju i da slobodno transferišu svoju finansijsku i drugu imovinu, uključujući profit i dividende. Jedini izuzetak je industrija naoružanja i vojne opreme koji je definisan članom 7 Zakona o stranim ulaganjima: strani ulagač može ulagati sredstva u domaće privredno društvo, odnosno samo sa domaćim pravnim ili fizičkim licem osnovati privredno društvo u Crnoj Gori za proizvodnju i promet naoružanja i vojne opreme. Strani ulagač ne može imati u privrednom društvu iz stava 1 ovog člana udio veći od 49% akcijskog kapitala ili vlasničkih prava, odnosno prava glasa. Takođe, shodno članu 9 pomenutog Zakona, strani ulagač je dužan da pribavi odobrenje nadležnog ministarstva za učešće u osnivanju privrednog društva, za ulaganje u privredno društvo, odnosno povećanje uloga u privrednom društvu.</p>
<p>B. Direktne investicije u inostranstvu od strane rezidenata</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 1) uključuje direktne investicije od strane rezidenata u definiciju kapitalnih poslova.</p>

I.A.) Ograničenja za direktne investicije nerezidenata prema posebnim sektorskim propisima

Sektor	Nacionalni zakon (referentni broj, datum stupanja na snagu)	Upravni Organ Nadležno ministarstvo	Opis relevantnih odredaba/citat zakona (zabrane, utvrđena ograničenja, dozvole, ili procedura licenciranja bez obzira na moguća opravdanja)	Komentari (Na pr. moguća opravdanja za restrikcije u svjetlu rezervi izraženih u aneksima Sporazuma ili zakona koji su u proceduri)
Primjer Poštanske usluge	Zakon o poštama Br. godina) Sl.list strana, datum stupanja na snagu)	Nadležno ministarstvo Resor ministarstva	Poglavlje x, član y, Zakona o poštama predviđa - Maksimum od x% stranog učešća - Proceduru odobranja uključujući ispunjavanje sljedećih kriterijuma...	Nacrt zakona predviđa sljedeće izmjene i dopune. Trenutno je u proceduri razmatranja u Parlamentu.
Poljoprivreda	Zakon o poljoprivrednom zemljištu (Sl. list RCG, br. 15/92, 59/92)	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	Član 1. Zakona Poljoprivredno zemljište, kao dobro od opšteg interesa, uživa posebnu zaštitu i koristi se pod uslovima i na način propisan ovim zakonom.	Nema ograničenja
Alkohol	Predlog zakona o alkoholnim pićima	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede		Nema ograničenja
Bankarstvo	Nema zakonskog akta	Ministarstvo finansija Centralna banka Crne Gore	Nema odredbi koje ograničavaju prava nerezidenata	Zakonska regulativa kojom se uređuje bankarski sistem u potpunosti izjednačava prava stranih i domaćih pravnih i fizičkih lica
Klađenje (vidjeti takođe i kockanje, lutrije)	Zakon o igrama na sreću (Sl. list RCG, br.52/04 i Sl.list CG, br. 13/07)	Ministarstvo finansija Uprava za igre na sreću	Članom 10 Zakona o igrama na sreću, priređivanje igara na sreću (klađenje po Zakonu spada pod igre na sreću) mogu obavljati akcionarska društva i društva sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem na teritoriji Crne Gore. Ovaj zakon ne poznaje ograničenja po pitanju učešća stranog kapitala u privrednom društvu koje priređuje igre na sreću.	

04 Slobodno kretanje kapitala

Emitovanje programa	Zakon o radio difuziji Sl. RCG br. 51/02	Ministarstvo kulture, sporta i medija	<p>Zakonom o radio difuziji iz 2002. godine izvršena je klasifikacija elektronskih medija na nacionalne javne radio-difuzne servise / emitere (engl. <i>National Public Service Broadcasters</i>), lokalne radio-difuzne servise / emitere (engl. <i>Local Public Service Broadcasters</i>) i komercijalne radio-difuzne servise radio-difuzne servise / emitere (engl. <i>Commercial Broadcasters</i>).</p> <p>Ova klasifikacija rezultat je namjere da se, u skladu sa međunarodnim standardima, izvrši generalna podjela radio-difuzije na javnu i komercijalnu, sa svim svojim specifičnostima u načinu finansiranja, programskoj strukturi i slično.</p> <p>Saglasno Zakonu o javnim radio - difuznim servisima Crne Gore, postoje dva nacionalna javna radio-difuzna servisa: Radio Crne Gore i Televizija Crne Gore . Oba servisa imaju po dva programa koja emituju na nacionalnom nivou.</p> <p>Nadalje, ovaj Zakon daje pravo ovim servisima da emituju sopstveni radio odnosno televizijski program posredstvom satelita.</p> <p>Od svog osnivanja Agencija za radio-difuziju je sproveda četiri javna konkursa za dodjelu prava na prenos i emitovanje radio-difuznih signala (dodjelu radio-difuznih frekvencija). Na osnovu toga, izdala je 43 dozvole za komercijalne radio emitere i 21 dozvolu za komercijalne TV emitere. Pregled komercijalnih emitera, koji se može naći i na veb sajtu Agencije za radio-difuziju www.ardcg.org.</p> <p>Saglasno Zakonu o radio-difuziji iz 2002. godine, osnovano je i 17 lokalnih javnih radio-difuznih servisa, od čega su 14 radio stanice i 3 TV stanice. Njihovi osnivači su skupštine jedinica lokalnih samouprava na čijoj teritoriji emituju program. Pregled javnih emitera, koji se može naći i na veb sajtu Agencije za radio-difuziju www.ardcg.org.</p> <p>Shodno članu 7 Zakona o medijima Sl. RCG broj 51/02</p>	
---------------------	--	---------------------------------------	---	--

		<p>propisano je da republika, jedinica lokalne samouprave i pravno lice koje je većinski u državnoj svojini ili koje se, u cjelini ili većinski finansira iz javnih prihoda ne može biti osnivač meija osim pod uslovima propisanim zakonom o radio difuziji.</p> <p>Takođe član 32 Zakona o radio difuziji Sl. RCG broj 51/02 je propisano da imalac dozvole za prenos i emitovanje radio difuznih signala može biti domaće ili strano fizičko ili pravno lice koje je registrovano za proizvodnju, prenos i emitovanje radio i ili televizijskog programa i koje ima prebivalište, odnosno sjedište na teritoriji republike.</p> <p>Članom 33 Zakona je propisano da imalac dozvole za prenos i emitovanje radio difuznih signala ne može biti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vjerska zajednica, odnosno druga religijska organizacija ili pravno lice čiji je ona osnivač, osim za dozvolu za prenos i emitovanje radijskog programa na lokalnom nivou; 2. Politička stranka, organizacija ili koalicija, kao i pravno lice čiji je osnivač politička stranka organizacija ili koalicija; <p>Takođe Agencija za radio difuziju (Čl. 108 stav 1) neće donijeti odluku o izdavanju dozvole za prenos i emitovanje radio difuznih signala podnosiocu prijave na javni konkurs ukoliko utvrdi da bi se izdavanjem dozvole ostvarila nedozvoljena medijska koncentracija u smislu ovog zakona.</p> <p>Domaće pravno lice u kome se kao osnivači pojavljuju i strana pravna lica registrovana u zemljama u kojima nije dozvoljeno ili nije moguće utvrditi porijeklo osnivačkog kapitala, ne može učestvovati na javnom konkursu za dozvolu za prenos i emitovanje –radio difuznih signala. Ako se kao jedan od suvlasnika emitera kome je izdata dozvola za prenos i emitovanje radio difuznih signala, poslije</p>	
--	--	---	--

04 Slobodno kretanje kapitala

			izdavanja dozvole, pojavi strano pravno lice i stava 1 ovog člana, primijeniće se odredbe Zakona o radio difuziji o prestanku važenja dozvole za prenos i emitovanje radio difuznog signala prije isteka roka na koji je izdata (Čl. 110)	
Brokerski poslovi	Zakon o hartijama od vrijednosti (Službeni list RCG, br. 59/00 i 28/06)	Ministarstvo finansija Komisija za hartije od vrijednosti	Poslove sa hartijama od vrijednosti obavljaju ovlašćeni učesnici na tržištu hartija od vrijednosti (u daljem tekstu: ovlašćeni učesnici) kojima je jedina djelatnost obavljanje tih poslova u skladu sa dozvolom za rad. Ovlašćeni učesnici osnivaju se kao akcionarska društva u skladu sa odredbama zakona kojima se uređuju privredna društva i odredbama ovog zakona.(član 63 stav 1 i 2 Zakona o hartijama od vrijednosti)	U Zakonu o hartijama od vrijednosti nema ograničenja za direktne investicije nerezidenata u društva koja se bave brokerskim poslovima. Nerezidenti koji žele da se bave brokerskim poslovima mogu se pojaviti kao osnivači i dobiti dozvolu za obavljanje brokerskih poslova pod istim uslovima koji važe za dobijanje dozvole rezidenata. Takođe, nerezidenti mogu osnovati filijale za obavljanje brokerskih poslova, u skladu sa zakonom.
Proizvodi od kafe		Ministarstvo poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede		Nema ograničenja
Građevinarske usluge	1. Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata("Sl. list CG" br. 51/08) 2. Zakon o svojinsko-pravnim odnosima("Sl. list CG br. 19/09) (Aneks 22)	Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine	1.Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine/ sektor za izgradnju objekata/ 2.Ministarstvo finansija/uprava za nekretnine/ 3.Ministarstvo rada i socijalnog staranja/zavod za zapošljavanje/	1.Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata("Sl. list CG" br. 51/08) , reguliše predmetnu oblast kroz ovjeru licenci stranih fizičkih i pravnih lica za oblast planiranja, projektovanja i

	<p>3. Zakon o zapošljavanju i radu stranaca ("Sl. list CG" br. 22/08)</p>			<p>izvođenja radova u čl. 136 gdje se navodi da odredbe čl. 134 st. 1 ovog zakona o načinu i uslovima izdavanja licenci se ne primjenjuju na licence izdate od strane organa države stranog lica. Same uslove i način ovjeravanja i poništavanja ovjere licence stranog lica predviđa podzakonski akt – Pravilnik o uslovima i načinu ovjeravanja i poništavanja ovjere licence stranog lica ("Sl. list CG" br. 68/08).</p> <p>U čl. 5 pravilnika se navode uslovi za ovjeru licence fizičkog lica i to : ovjerena fotokopija pasoša, ovjerena fotokopija licence i ovjerena fotokopija diplome o stručnoj spremi, dok se u čl. 6 istog pravilnika navode uslovi za ovjeru licence pravnog lica i to : dokaz o registraciji u matičnoj državi, ovjerena fotokopija licence i licence fizičkih lica na osnovu kojih je licenca izdata, ovjerena u skladu sa čl.5 ovog pravilnika.</p> <p>2. Zakon o</p>
--	---	--	--	--

				<p>svojinsko-pravnim odnosima ("SI. list CG br. 19/09), propisuje uslove sticanja prava svojine na pokretnim i nepokretnim stvarima za strana lica. Tako se u čl. 415 navode ograničenja u pogledu sticanja prava svojine stranih lica i to na : prirodnom bogatstvu, dobru u opštoj upotrebi, poljoprivrednom zemljištu, šumi i šumskom zemljištu, spomeniku kulture od izuzetnog i posebnog značaja, nepokretnoj stvari u kopneno-pograničnom području u dubini od jednog kilometra i ostrvima i nepokretnoj stvari koja se nalazi na području koje je, radi zaštite interesa i bezbjednosti zemlje, zakonom proglašeno područjem na kome strano lice ne može imati pravo svojine. Posebni zakon u smislu st. 1 tač. 7 ovog člana, donosi se na način i po postupku propisanom za donošenje ovog zakona. Izuzetno, strano fizičko lice može</p>
--	--	--	--	--

				<p>steći i pravo svojine na poljoprivrednom zemljištu, šumama i šumskom zemljištu površine do 5.000m² samo ako je predmet ugovora o otuđenju(kupoprodaja, poklon, razmjena i dr.) stambena zgrada koja se nalazi na tom zemljištu. Strano lice može imati pravo dugoročnog zakupa, koncesije, BOT i drugih aranžmana privatno-javnog partnerstva, na nepokretnim stvarima iz st. 1 tač. 1 do 6 ovog člana kao i domaće lice.</p> <p>3.Zakon o zapošljavanju i radu stranaca("Sl. list CG" br. 22/08), propisuje ograničenja kroz broj radnih dozvola za strance(kvotu) u čl. 6 i kroz prekogranične usluge u čl. 26 istog zakona. Tako je članom 6 propisano da Vlada godišnje utvrđuje broj radnih dozvola za strance (u daljem tekstu: kvota), u skladu sa migracionom politikom, stanjem i kretanjem na tržištu rada. Kvotu iz stava 1 ovog člana utvrđuje Vlada,</p>
--	--	--	--	---

04 Slobodno kretanje kapitala

				<p>na predlog ministarstva nadležnog za poslove rada (u daljem tekstu: Ministarstvo), uz prethodno pribavljena mišljenja ministarstava nadležnih za pojedine djelatnosti za koje se utvrđuje kvota i mišljenje Socijalnog savjeta. Kvota iz stava 1 ovog člana utvrđuje se najkasnije do 31. oktobra tekuće godine, za narednu godinu. Kriterijumi i postupak za utvrđivanje kvote uređuju se posebnim aktom Vlade, a radi se o Uredbi o kriterijumima i postupku za utvrđivanje broja radnih dozvola za strance ("Sl. list CG" br. 69/08). Shodno čl. 5 st. 1 alineja 2 Odluke o utvrđivanju broja radnih dozvola za strance za 2009. ("Sl. list CG" br. 70/08), utvrđen je broj od 13.500 dozvola za sezonske poslove u oblasti građevinarstva.</p>
Gradjevinske usluge		Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine		<p>U skladu sa čl. 26 prethodno naznačenog zakona, strano privredno društvo može u Crnoj Gori da obavlja prekogranične</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

				<p>usluge sa upućenim strancima u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima. Prekogranične usluge se obavljaju na osnovu ugovora zaključenog između stranog privrednog društva i pravnog lica sa sjedištem u Crnoj Gori, za koga se usluge vrše. Strano privredno društvo može da obavlja usluge sa upućenim strancima koji su kod njega zaposleni najmanje jednu godinu. Upućenom strancu se može izdati dozvola za rad više puta, ali ne duže od tri mjeseca u kalendarskoj godini. Ukoliko se iz objektivnih razloga usluge ne mogu obaviti u roku za koji je dozvola izdata, može se tražiti produženje dozvole najduže za jedan mjesec. Izuzetno kada je vršenje usluga od posebnog interesa za Crnu Goru, dozvola se može izdati na duži period, ali ne duže od jedne godine. Prije podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole za rad za vršenje usluga iz stava 4 ovog člana,</p>
--	--	--	--	--

04 Slobodno kretanje kapitala

				pravno lice je dužno da, na osnovu pisanog obrazloženja, dobije saglasnost Ministarstva. Ministarstvo, uz pribavljene saglasnosti ministarstava nadležnih za pojedine djelatnosti, odlučuje o opravdanosti izvođenja usluge.
Ribarstvo	Zakon o morskom ribarstvu i marikulturi (Službeni list CG 56/09)	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	Ribolovnim plovnim objektima pod stranom zastavom je zabranjen ribolov u ribolovnom moru Crne Gore.(Član 42) Inostrani ribolovni plovni objekat može obavljati ribolov u ribolovnom moru Crne Gore ako ima dozvolu za obavljanje ribolova koja je izdata u skladu sa potvrđenim međunarodnim sporazumom od strane organa uprave nadležnog za poslove morskog ribarstva odnosno od strane Ministarstva poljoprivrede do formiranja organa uprave.(Član 95) Licu koje nije državljanin Crne Gore može se izdati povremena dozvola za sportsko rekreativni ribolov, najviše do 30 dana.(Član 60) Marikulturom i preradom proizvoda marikulture može se baviti privredno društvo ili preduzetnik ako: je registrovan za obavljanje marikulture u Centralnom Registru Privrednog Suda Crne Gore; je pribavio prethodnu saglasnost na Projekat o tehničko-tehnološkim uslovima marikulture sa elaboratom o ekonomskoj opravdanosti investicije i ima dozvolu za obavljanje marikulture.(Član 69)	
Šumarstvo	Zakon o šumama ("Sl. list RCG", br. 55/2000)	Ministarstvo poljoprivrede, sumarstva i vodoprivrede Uprava za šume	Zakon o šumama (ZOŠ) ne propisuje ulaganje nerizidente u oblasti šumarstva pa prema tome ni eventualana ograničenja. U cilju odgovarajućeg	

04 Slobodno kretanje kapitala

			<p>gazdovanja šumama ZOŠ propisuje da se šume u državnoj svojini daju se na korišćenje pravnim licima registrovanim za obavljanje djelatnosti šumarstva, kao i drugih djelatnosti iz člana 16 tačka 5 navedenog zakona – šumarskim preduzećima (član 5 istog zakona). To, dakle, znači da i nerizidenti koji žele da se bave korišćenjem šuma moraju za to imati registrovano pravno lice u Crnoj Gori.</p> <p>Isto tako ZOŠ u članu 47 stavu 1 predviđa pravo preče kupovine (pod istim uslovima) u korist Uprave za šume, kao organa državne uprave nadležnog za gazdovanje šumama, u slučaju kada vlasnik šume namjerava da proda šumu.</p>	
Kockanje (vidjeti i lutriju)	Zakon o igrama na sreću („Sl. list RCG“, br.52/04 i „Sl.list CG“, br. 13/07)	Ministarstvo finansija Uprava za igre na sreću	Članom 10 Zakona o igrama na sreću, priređivanje igara na sreću (klađenje po Zakonu spada pod igre na sreću) mogu obavljati akcionarska društva i društva sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem na teritoriji Crne Gore. Ovaj zakon ne poznaje ograničenja po pitanju učešća stranog kapitala u privrednom društvu koje priređuje igre na sreću.	
Hoteli		Ministarstvo turizma		Zakon o turizmu uopšte ne tretira direktne investicije nerezidenata u sektoru hotelijerstav niti turizma u sirem smislu
Lovstvo	Zakon o divljači i lovstvu (“Sl. list CG”, br. 52/2008)	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	<p>Zakon o divljači i lovstvu (ZDL) ne propisuje ulaganje nerizidente u oblasti lovstva pa prema tome ni eventualana ograničenja.</p> <p>U cilju odgovarajućeg korišćenja lovišta ZDL propisuje da se lovišta dodjeljuju na korišćenje pravnim licima koja ispunjavaju uslove predviđene tim zakonom, na period do 10 godina (član 14 istog zakona). To, dakle, znači da i nerizidenti koji pretenduju da dobiju lovište na korišćenje moraju imati registrovano pravno lice u</p>	

04 Slobodno kretanje kapitala

			Crnoj Gori, koje ispunjava zakonom predviđene uslove. Vrhunske trofeje divljači zabranjeno je trajno iznijeti iz zemlje (član 72 stav 3 ZDL).	
Energetika i proizvodnja električne energije	Zakon o energetici ("Sl. list RCG", br. 39/03)	Ministarstvo ekonomije		NEMA OGRANIČENJA
Uvoz roba i usluga	Zakon o stranim ulaganjima (Sl. list RCG, br.52/00 od 3.11.2000, 36/07 od 15.06.2007)	Ministarstvo ekonomije	U Crnoj Gori, strani investitori imaju nacionalni tretman, i nema diskriminacije između stranih i domaćih investitora. Izuzetak je proizvodnja i promet (dakle i spoljnotrgovinski promet) naoružanja i vojne opreme. Shodno članu 7, Zakona o stranim ulaganjima, strani ulagač može ulagati sredstva u domaće privredno društvo, odnosno samo sa domaćim pravnim ili fizičkim licem osnovati privredno društvo u Republici za proizvodnju i promet naoružanja i vojne opreme. Strani ulagač ne može imati u privrednom društvu iz stava 1 ovog člana udio veći od 49% akcijskog kapitala ili vlasničkih prava, odnosno prava glasa. Dakle, kada je u pitanju uvoz dobara i usluga nema razlike između nerezidenata i rezidenata. Ograničenje koje je gore navedeno odnosi se na veličinu akcijskog kapitala, odnosno prava glasa.	
Osiguravajuća društva	Zakon o osiguranju (Sl. list RCG", br. 78/06 od 22.12.2006, 19/07 od 02.04.2007.)	Ministarstvo finansije Agencija za nadzor osiguranja		Ne postoje ograničenja.
Investiciona Društva	Zakon o investicionim fondovima (Službeni list RCG, br.	Ministarstvo finansija Komisija za hartije od vrijednosti	Investicioni fond je akcionarsko društvo koje se osniva radi javnog prikupljanja novčanih sredstava i ulaganja	Zakon o investicionim fondovima ne sadrži nikakva ograničenja u

04 Slobodno kretanje kapitala

	49/04) Zakon o hartijama od vrijednosti (Službeni list RCG br. 59/00 i 28/06)		<p>prikupljenih sredstava u hartije od vrijednosti, novčane depozite i nekretnine, u skladu sa ovim zakonom. Investicioni fond prikuplja novčana sredstva putem javne ponude svojih akcija.(član 4 stav 1 i 2 Zakona o investicionim fondovima)</p> <p>Ovlašćeni učesnici osnivaju se kao akcionarska društva u skladu sa odredbama zakona kojima se uređuju privredna društva i odredbama ovog zakona.(član 63 stav 1 i 2 Zakona o hartijama od vrijednosti)</p>	<p>pogledu mogućnosti ulaganja sredstava nerezidenata u investicioni fond. Naprotiv, zakon propisuje da se investicioni fond osniva javnom ponudom akcija, što znači da pravo da se prijavi na javnu ponudu ima bilo koje lice, bez obzira da li je rezident ili nerezident.</p> <p>Ovlašćeni učesnici, tj, kompanije koje se bave brokerskim i dilerskim poslovima se u Crnoj Gori osnivaju se u skladu sa Zakonom o privrednim društvima koji propisuje da osnivači akcionarskog društva mogu biti kako domaća, tako i strana pravna lica. Dakle, nema ograničenja kojima se na bilo koji način onemogućavaju strane direktne investicije nerezidenata u investicione kompanije u Crnoj Gori.</p>
Razvoj zemljišta	1.Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata("Sl. list CG" br. 51/08) Prostorni plan Crne Gore do	MIN. UREDJ. PROSTORA I ZZS	1.Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine/sekter za izgradnju objekata/	Ograničenja za direktne investicije nerezidenata u zaštićenim područjima prirode su planska opredjeljenja i

04 Slobodno kretanje kapitala

	2020			<p>stepen zaštite pojedinih područja. Ova ograničenja su opšteg karaktera tako da vaze i za rezidente ali i za one koji to nijesu.</p> <p>Po osnovu nacionalnog zakonodavstva u Crnoj Gori zaštićeno je 106 655 ha, što čini 7.72% državne teritorije. S druge strane, međunarodno zaštićena područja prirode obuhvataju 237 899 ha ili 17.2% teritorije Crne Gore. Ukupno, po oba osnova, zaštićena područja prirode obuhvataju 19.6% državne teritorije.</p> <p>Postojeća nacionalno zaštićena područja prirode u Crnoj Gori su:</p> <p>-Nacionalni parkovi (ukupne površine od oko 84 000 ha, ili oko 6.01% državne teritorije): Skadarsko jezero (40 000 ha), Lovćen (6 400 ha), Durmitor (32 100 ha), Biogradska gora (5 400 ha); Novoproglašeni NP Prokletije;</p> <p>- Rezervati prirode (ukupne površine 500 ha, ili oko 0.03% državne teritorije): u NP Skadarsko</p>
--	------	--	--	--

			<p>jezero: Manastirska tapija, Pančeva oka, Crni žar, Grmožur i Omerova gorica (Ukupno 420 ha); u NP Durmitor: Crna Poda (80 ha)</p> <p>- Spomenici prirode (ukupne površine od oko 7.700 ha, ili oko 0,6% državne teritorije): Đalovića klisura; Pećine: Lipska, Magara, Globočica, Spila kod Trnova – Virpazar, Babatuša, Novakovića pećina kod Tomaševa; Jama Duboki do u Njegušima; Kanjoni: rijeke Pive i rijeke Komarnice; Zajednice bora krivulja (Pinetum mughi montenegrinum) na Ljubišnji, Durmitoru i Bjelasici, Zajednice bora munike (Pinus heldraichii) na Orjenu, Lovćenu i Rumiji; Stablo skadarskog duba u Ćuriocu kod Danilovgrada, Stablo hrasta medunca, u Orahovcu kod Kotora; Plaže: obala Skadarskog jezera, Velika ulcinjska, Mala ulcinjska, Valdanos, Velji pijesak, Topolica u Baru, Sutomore, Lučice u Petrovcu, Čanj,</p>
--	--	--	---

				<p>Pećin, Buljarica, Petrovačka, Drobni pijesak, Sveti Stefan, Miločer, Bečićka, Slovenska plaža u Budvi, Mogren, Jaz, Pržno, Savinska Dubrava u Herceg Novom; Botanički rezervat lovora i oleandera kod Risna, Botanička bašta planinske flore u Kolašinu, Botanička bašta generala Kovačevića u Grahovu; Park 13. jul i Njegošev park na Cetinju, Park kod hotela „Boka“ u Herceg Novom, Gradski park u Tivtu, Park Dvorca na Topolici.</p> <p>- Predjeli posebnih prirodnih odlika (ukupne površine 322.5 ha, ili oko 0.02% državne teritorije): brdo Spas iznad Budve, poluostrvo Ratac sa Žukotrljicom, ostrvo Stari Ulcinj, brdo Trebjesa u Nikšiću</p> <p>- Područja zaštićena opštinskim odlukama (ukupne površine 15000 ha, ili oko 1.08% državne teritorije):Kotorsko – risanski zaliv, Opština Kotor</p> <p>- Međunarodno zaštićena područja</p>
--	--	--	--	--

04 Slobodno kretanje kapitala

				<p>prirode: Ramsarsko područje (Lista wetland područja od međunarodnog značaja, posebno kao stanište vodenih ptica): Skadarsko jezero; UNESCO-va svjetska prirodna i kulturna baština: Kotorsko – risanski zaliv u Opštini Kotor, NP Durmitor sa kanjonom Tare; M&B UNESCO rezervati biosfere: Slivno područje rijeke Tare.</p> <p>Ograničenja za direktne investicije mogu biti i nepostojanje planske dokumentacije za određena područja. U tom slučaju se pristupa izradi odgovarajućeg planskog dokumenta u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl. list CG" br. 51/08)</p>
Lutrije	Zakon o igrama na sreću („Sl. list RCG“,br.52/04 i „Sl.list CG“,br. 13/07)	Ministarstvo finansija Uprava za igre na sreću	Članom 10 Zakona o igrama na sreću, priređivanje igara na sreću (lutrija po Zakonu spada pod igre na sreću) mogu obavljati akcionarska društva i društva sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem na teritoriji Crne Gore. Ovaj zakon ne poznaje ograničenja po pitanju učešća stranog kapitala u privrednom društvu koje priređuje igre na sreću.	

04 Slobodno kretanje kapitala

Pravne/notarske usluge	Zakon o advokaturi („Službeni list RCG“, br.79/2006) i Zakon o notarima („Službeni list RCG“, broj 68/2005 i „Službeni list Crne Gore“, broj 49/2008)	Ministarstvo pravde crne Gore	Prema članu 5 Zakona o advokaturi, pravo upisa u imenik advokata ima lice koje pored ostalih uslova ispunjava i uslov da je državljinin Crne Gore. Prema članu 12 Zakona o notarima, za notara može bitiimenovano lice koje pored ostalih uslova ispunjava uslov da je državljinin Crne Gore.	Zakon o advokaturi ne predviđa bilo kakva ulaganja nerezidenata. Zakon o notarima ne predviđa bilo kakva ulaganja nerezidenata.
Upravljačka društva	Zakon o investicionim fondovima („Službeni list RCG“ br. 49/04) i Zakon o dobrovoljnim penzionim fondovima („Službeni list RCG“ br. 78/06 i 14/07)	Komisija za hartije vrijednosti	Društvo za upravljanje mogu osnovati domaća i strana pravna i fizička lica. Osnivači društva za upravljanje ne mogu biti:1) broker ili diler koji za društvo za upravljanje obavlja poslove posredovanja u trgovini hartijama od vrijednosti iz portfelja investicionog fonda; 2) osiguravajuće društvo kod kojeg je fond osiguran. Domaća pravna lica u čijem kapitalu sa 50% ili više učestvuje državni kapital i sa njima povezana lica ne mogu biti osnivači, niti sticati akcije društva za upravljanje (član 9 st.1,2 i 3 Zakona o investicionim fondovima,). Društvo za upravljanje se osniva i posluje kao akcionarsko društvo u skladu sa zakonom kojim se uređuje pravni položaj privrednih društava, ako ovim zakonom nije drukčije propisano (član 10 stav 1 Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima)..	Zakon o investicionim fondovima ne sadrži nikakva ograničenja u pogledu mogućnosti da se nerezidenti jave kao osnivači društava za upravljanje investicionim fondom i izričito propisuje da osnivači društva za upravljanje investicionim fondom mogu biti kako domaća, tako i strana fizička i pravna lica. Društva za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondom se osnivaju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima koji propisuje da osnivači akcionarskog društva mogu biti kako domaća, tako i strana fizička i pravna lica. Dakle, nema ograničenja kojima se na bilo koji način onemogućavaju strane direktne investicije

04 Slobodno kretanje kapitala

				nerezidenata u društva za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondovima u Crnoj Gori.
Mediji (vidjeti i štampane medije)		Ministarstvo kulture, sporta i medija Odgovor je sadržan u odgovoru na pitanje u vezi emitovanja programa		
Rudarstvo	Zakon o rudarstvu ("Sl. Slist CG" br. 65/08 od 29.10.2008. godine) stupio na snagu 06.11.2008. godine	Ministarstvo ekonomije		Ne postoje diskriminišuća ograničenja u pogledu direktnih ulaganja nerezidenata. Ograničenja u koliko, postoje, važe za sva pravna i fizička lica i ne predstavljaju diskriminatorno ponašanje.
Narkotici		Ministarstvo zdravlja	Zakon o lijekovima (Sl.List RCG 80/04;18/08) u članu 5.,tačka 9 , definiše lijekove koji sadrže opojne droge i psihotropne supstance kao opojne droge i psihotropne supstance određenog kvalitativnog i kvantitativnog sastava u određenom farmaceutskom obliku koje se koriste u medicinske , veterinarske , nastavne,laboratorijske i naučne svrhe . Poglavlja V i VI istog Zakona propisuju uslove za proizvodnju , odnosno promet lijekova.	Ministarstvo zdravlja je izradilo Prijedlog Zakona o prekursorima za narkotike koji je Vlada Crne Gore usvojila u septembru 2009 i u proceduri je u Skupštini. Zakon je usklađen sa preporukama EU ,sa preporukama INCB I konvencijama UN ..Zakonom je obezbijeđen monitoring u ovoj oblasti . U izradi je i novi Zakon o drogama .
Nacionalna bezbjednost&Odrbr ana	Zakon o odbrani Br. 01-411/15 2007. godina)	Ministarstvo odbrane	Ne postoje posebna ograničenja osim što u poglavlju 2, član 28, Zakona o odbrani stoji da izgradnja i razvoj velikih tehničkih	

04 Slobodno kretanje kapitala

	Sl.list RCG 47/07 strana 1-6, 07.08 2008 OBJAVLJEN datum stupanja na snagu/8 dana nakon objavljivanja)		sistema: telekomunikacije, elektroenergetika, vazdušni i željeznički saobraćaj, informatike, vodosna dbijevanja i dr. oblasti od značaja za odbranu, mora biti usklađena sa potrebama odbrane i da o programima razvoja upoznaju ovo Ministarstvo.	
Prirodni rezervati	Zakonu o zaštiti prirode (Sl.list CG br. 51/08) stupio na snagu 22.08.2008	MIN. UREDJ. PROSTORA I ZZZ		Shodno Zakonu o zaštiti prirode (Sl.list CG br. 51/08) postupak za proglašenje zaštićenog prirodnog dobra pokreće se zahtjevom za izradu stručne podloge - Studije zaštite. Po ovoj odredbi Zakona postoji ograničenje jer Studiju zaštite može uraditi samo Pravno lice. Pravnim licem se smatra Zavod za zaštitu prirode (pravno lice nadležno za vršenje stručnih poslova u oblasti zaštite prirode). Zakonom je zabranjeno unošenje stranih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (alohtonih vrsta) u ekosisteme u kojima prirodno nijesu nastanjene. Unošenje alohtonih vrsta biljaka, životinja i gljiva ako je naučno i stručno utemeljeno i prihvatljivo u pogledu zaštite prirode, na osnovu dozvole organa uprave koja se može izdati na osnovu procjene rizika

04 Slobodno kretanje kapitala

				na prirodu, uz prethodnu saglasnost ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Procjenu rizika na prirodu izrađuje Pravno lice što se, takođe, može smatrati ograničenjem po ovom Zakonu. Ovim Zakonom je regulisano i pravo preče kupovine nepokretnosti u granicama zaštićenog prirodnog dobra. Vlasnik koji namjerava da proda nepokretnost, dužan je da nepokretnost prethodno ponudi Vladi, odnosno jedinici lokalne samouprave
Prirodni resursi	Zakon o rudarstvu ("Sl. Slist CG" br. 65/08 od 29.10.2008. godine) stupio na snagu 06.11.2008. godine	Ministarstvo ekonomije		Ne postoje diskriminišuća ograničenja u pogledu direktnih ulaganja nerezidenata. Ograničenja u koliko, postoje, važe za sva pravna i fizička lica i ne predstavljaju diskriminatorno ponašanje.
Poštanske usluge	Zakon o poštanskim uslugama ("Sl. list RCG", br. 46/2005 od 03.08.2005)	Ministarsvo saobraćaja, pomorstva i telekomunikacija Sektor telekomunikacija radio spectra i pošta	Ne postoje zakonska ograničenja koja regulišu ovu oblast.	Nacrt Izmjene i dopune Zakona o poštanskim uslugama se predviđa za IV kvartal 2009. godine.
Štampani mediji		Ministarstvo kulture, sporta i		

04 Slobodno kretanje kapitala

(vidjeti takođe medije)		medija Odgovor je sadržan u odgovoru na pitanje u vezi emitovanja programa		
Kamenolomi	Zakon o rudarstvu ("Sl. Slist CG" br. 65/08 od 29.10.2008. godine) stupio na snagu 06.11.2008. godine	Ministarstvo ekonomije		Ne postoje diskriminišuća ograničenja u pogledu direktnih ulaganja nerezidenata. Ograničenja u koliko, postoje, važe za sva pravna i fizička lica i ne predstavljaju diskriminatorno ponašanje.
Bezbjednosne službe	Zakon o stranim ulaganjima ("Sl. list RCG", br. 52/00 od 03.11.2000. godine, 36/07 od 15.06.2007. godine)	Ministarstvo Ekonomije		Članom 7, Zakona o stranim ulaganjima, strani ulagač može ulagati sredstva u domaće privredno društvo, odnosno samo sa domaćim pravnim ili fizičkim licem osnovati privredno društvo u Republici za proizvodnju i promet naoružanja i vojne opreme. Takođe, strani ulagač ne može imati u privrednom društvu iz stava 1 ovog člana udio veći od 49% akcijskog kapitala ili vlasničkih prava, odnosno prava glasa.
Berza/hartije od vrijednosti	Zakon o hartijama od vrijednosti (Službeni list RCG, br. 59/00	Komisija za hartije od vrijednosti	Berza se osniva kao akcionarsko društvo u skladu s odredbama zakona kojim se uređuju preduzeća i odredbama ovog zakona (član	U Zakonu o hartijama od vrijednosti nema ograničenja za direktne

04 Slobodno kretanje kapitala

	i 28/06)		47 stav 1 Zakona o hartijama od vrijednosti). Berzu može osnovati najmanje osam osnivača, odnosno berza mora imati najmanje toliki broj akcionara. Akcionari berze mogu biti članovi berze i druga lica. (član 50 Zakona o hartijama od vrijednosti).	investicije nerezidenata u berze kao akcionarska društva. Nerezidenti koji žele da pružaju berzanske usluge mogu osnovati akcionarsko društvo i dobiti dozvolu za obavljanje berzanskih poslova pod istim uslovima koji važe za dobijanje dozvole kada se kao osnivači javljaju rezidenti.
Telekomunikacije Tomo Knezevic,	Zakon o elektronskim komunikacijama ("Sl. list CG", br. 50/08 od 19.08.2008)	Ministarsvo saobraćaja, pomorstva i telekomunikacija Sektor telekomunikacija radio spectra i pošta	Ne postoje zakonska ograničenja koja regulišu ovu oblast.	Ne planira se izmjena postojećeg zakonodavstva.
Terciaro obrazovanje	Zakon o visokom obrazovanju, "Sl. list RCG". br. 60/03; stupio na snagu 5. novembra 2003. godine	Ministarstvo prosvjete i nauke	Javnu ustanovu osniva i ukida Vlada, a privatnu ustanovu osniva domaće i strano fizičko ili pravno lice (član 41)	Nema ograničenja
Duvan	Zakon o duvanu («Sl. list CG », br. 48/08 od 11.08.2008. i 76/08 od 12.12.2008.godine)	Agencija za duvan	Prema Zakonu o duvanu ne postoje ograničenja između domaćih i stranih investitora u pogledu direktnih investicija u proizvodnju duvanskih proizvoda. Međutim, za obavljanje ove proizvodnje Agencija za duvan izdaje odobrenje (dozvola), nakon što registrovano pravno lice u Crnoj Gori ispuni sve uslove i procedure predviđene navedenim zakonom (čl. 9, 10 i 11). Procedura započinje objavljivanjem javnog tendera o čijem raspisivanju i broju odobrenja koja će se izdati, odluku donosi Vlada CG. Nakon izbora najpovoljnije ponude po tenderu, Agencija za duvan, kao organ uprave nadležan za duvan, izdaje	

04 Slobodno kretanje kapitala

			odobrenje za obavljanje proizvodnje duvanskih proizvoda.	
Transportne usluge (vazdušni, morski, željeznički i drugi)		Ministarstvo saobraćaja pomorstva i telekomunikacija		u oblasti transportnih usluga ne postoji ograničenje za direktne investicije nerezidenata prema posebnim sektorskim propisima.
Ostalo (napr. Privatizovane kompanije/posebna prava)	Zakon o privatizaciji privred, (Sl .list RCG, br. 23/96,6/99,59/00 I 42/04) Zakon o stranim ulaganjima(Sl .list RCG, br. 52/00 I 36/07))	Ministarstvo ekonomije	Zakon o privatizaciji privrede ne predviđa ograničenja za strane invrstitore. Na tendere za kupovinu akcija i imovine mogu učestovati domaća i strana pravna i fizička lica pod istim uslovima. Zakon o stranim ulaganjima daje stranim investitorima nacionalni tretman, osim ograničenja uspostavljena članom 7. po kojem strani ulagač ne može imati većinska vlasnička prava (maksimum 49%) u društvima koja se bave proizvodnjom i prometom naoružanja i vojne opreme.	

II. INVESTICIJE U NEPOKRETNOSTI

<p>A. Investicije u nepokretnosti na nacionalnoj teritoriji od strane nerezidenata</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Zakon o svojinsko pravnim odnosima(Sl. List CG" br. 19/09).</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 2) uključuje investicije u nepokretnosti od strane nerezidenata u definiciju kapitalnih poslova.</p> <p>U Poglavlju 12, Zakona o svojinsko pravnim odnosima uređena su pitanja koja se odnose na sticanje prava svojine stranih lica (fizičkih ili pravnih). U zakonu strana lica imaju nacionalni tretman ali u ograničenom obliku. Strana lica, po ovom zakonu, ne mogu sticati pravo svojine na nepokretnostima na odredjenim područjima (prirodnom bogatstvu, dobru u opštoj upotrebi, poljoprivrednom zemljištu, šumi i šumskom zemljištu, spomeniku kulture od posebnog značaja, nepokretnoj stvari u kopneno pograničnom području u dubini od jednog kilometra i ostrvima, zaštićenim područjima).</p> <p>U pogledu sticanja prava svojine na pokretnim stvarima strana lica su izjednačena sa domaćim licima. Takodje, strano lice može sticati pravo svojine na nepokretnostima nasljedivanjem kao i domaće lice.</p>
<p>B. Investicije u nepokretnu imovinu u inostranstvu od strane rezidenata</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 2) uključuje investicije u nepokretnu imovinu u inostranstvu od strane rezidenata u definiciju kapitalnih poslova.</p>

III. TRANSAKCIJE U HARTIJAMA OD VRIJEDNOSTI KOJIMA SE UOBIČAJENO TRGUJE NA TRŽIŠTU KAPITALA (nisu uključene pod I, IV i V)

<p>A. Transakcije u hartijama od vrijednosti na tržištu kapitala</p>	<p>Trgovanje hartijama od vrijednosti obavlja se na tržištima hartija od vrijednosti, koja se osnivaju radi stvaranja uslova za povezivanje ponude i traženje hartija od vrijednosti. Poslove tržišta hartija od vrijednosti obavljaju berze. (Član 45 stav 1 i 2 Zakona o hartijama od vrijednosti (Sl. list RCG, br. 59/00, 10/01, 43/05, 28/06) Izuzetno, trgovanje hartijama od vrijednosti ne obavlja se na tržištima hartija od vrijednosti: 1) kada se hartije od vrijednosti, nude putem zatvorene ponude; 2) u postupku sprovođenja javne ponude za preuzimanje akcionarskog društva, u skladu sa posebnim propisima; 3) u postupku sprovođenja trgovine blokom hartija od vrijednosti, u skladu sa posebnim propisima; 4) kada Komisija pravilima dozvoli trgovanje kratkoročnim dužničkim hartijama od vrijednosti. (Član 45 stav 3 Zakona o hartijama od vrijednosti (Sl. list RCG, br. 59/00, 10/01, 43/05, 28/06)</p>	
<p>1. Sticanje od strane nerezidenata domaćih hartija od vrijednosti kojima se trguje na berzi</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Nerezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u Republici, u skladu sa propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti.</p> <p>Nerezidenti mogu slobodno izdavati hartije od vrijednosti u Republici, na način utvrđen propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti. (Član 112 v stav 1 i 2 Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 3) uključuje sticanje od strane nerezidenata domaćih hartija od vrijednosti kojima se trguje na berzi u definiciju kapitalnih poslova.</p> <p>Svim hartijama od vrijednosti u Crnoj Gori trguje se isključivo na berzi. Sekundarna trgovina hartijama od vrijednosti van berze nije dozvoljena i ne proizvodi pravna dejstva u smislu promjene vlasništva.</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>2. Sticanje od strane rezidenata inostranih hartija od vrijednosti kojima se trguje na berzi</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u inostranstvu. Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati strane hartije od vrijednosti u Republici, na način utvrđen propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti. Rezidenti mogu slobodno izdavati hartije od vrijednosti u inostranstvu, s tim da su dužni prethodno o tome obavijestiti Komisiju, a dužni su i da, u roku od osam dana od dana isteka roka za upis i uplatu hartija od vrijednosti, Komisiji dostave podatke o broju upisanih i uplaćenih hartija od vrijednosti u inostranstvu. Banke, investicioni fondovi, društva za osiguranje, penzijski fondovi i druge finansijske institucije, čije se poslovanje uređuje posebnim zakonima, mogu kupovati hartije od vrijednosti, u skladu sa posebnim zakonom. . (Član 112 g Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 3) uključuje sticanje od strane rezidenata inostranih hartija od vrijednosti kojima se trguje na berzi u definiciju kapitalnih poslova.</p> <p>Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u inostranstvu i u Crnoj Gori.</p> <p>Inostranim hartijama od vrijednosti u Crnoj Gori se još uvijek ne trguje na berzi. Rezidenti mogu slobodno sticati inostrane hartije od vrijednosti u inostranstvu, a po propisima inostranog prava.</p> <p>Detaljniji propisi kojima se reguliše način trgovanja stranim hartijama od vrijednosti u Crnoj Gori nijesu usvojeni. Nacionalnim programom za integraciju Crne Gore u Evropsku Uniju planirano je da se ovaj podzakonski propis iz nadležnosti Komisije za hartije od vrijednosti usvoji do kraja 2012. godine.</p>
<p>3. Sticanje od strane nerezidenata domaćih hartija od vrijednosti kojima se ne trguje na berzi</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Nerezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u Republici, u skladu sa propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti. (Član 112 v stav 1 Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 9) uključuje sticanje od strane nerezidenata domaćih hartija od vrijednosti kojima se ne trguje na berzi u definiciju kapitalnih poslova.</p> <p>Cjelokupno trgovanje hartijama od vrijednosti koje su regulisane Zakonom o hartijama od vrijednosti obavlja se u Crnoj Gori isključivo na tržištima hartija od vrijednosti (berzama). Na berzi se, u skladu sa članom 45 stav 3 Zakona o hartijama od vrijednosti ne obavlja primarna prodaja hartija od vrijednosti putem zatvorene ponude; prodaja hartija od vrijednosti u postupku sprovođenja javne ponude za preuzimanje akcionarskog društva, u postupku sprovođenja trgovine blokom hartija od vrijednosti. U skladu sa članom 112v stav 1 Zakona o hartijama od vrijednosti, nerezidenti mogu slobodno sticati domaće hartije od vrijednosti, kako u primarnoj, tako i u sekundarnoj trgovini hartijama od vrijednosti.</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>4. Sticanje od strane rezidenata inostranih hartija od vrijednosti kojima se ne trguje na berzi</p>	<p>Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u inostranstvu. Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati strane hartije od vrijednosti u Republici, na način utvrđen propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti. (Član 112 g stav 1 i 2 Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Shodno zakonskim propisima rezidenti mogu slobodno sticati hartije od vrijednosti u inostranstvu, po propisima inostranog prava. Crnogorsko pravo ne ograničava slobodu rezidenata da steknu inostrane hartije od vrijednosti ni na koji način. Dakle, rezidenti mogu sticati inostrane hartije od vrijednosti prema propisima inostranog prava – na berzi ili vanberzanski. Ako se pak, inostrane hartije od vrijednosti nude na prodaju u Crnoj Gori, one se mogu sticati na berzi, ili vanberzanski, u slučajevima opisanim pod tačkom III 3. gore.</p>
<p>B. Uvrštavanje hartija od vrijednosti na tržište kapitala</p>	<p>Način trgovine hartijama od vrijednosti i poslovanje berze uređuje se pravilima i drugim aktima koje donosi berza. Pravila berze treba da omoguće pravilno i efikasno regulisanje i kontrolu tržišta hartija od vrijednosti. Pravilima berze uređuju se naročito: članstvo, listing, obim promjene cijena, adekvatnost kapitala, podaci i periodični izvještaji, informisanje o transakcijama. Pravilima berze utvrđuje se i način formiranja različitih lista za trgovanje hartijama od vrijednosti. Uslovi za kotaciju na listama berze uređuju se posebnim pravilnikom o kotaciji. (Član 57 stav 5 stav 1 i 2 Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Sve hartije od vrijednosti u Crnoj Gori se uvrštavaju na berzu, na neku od berzanskih lista. Liste berze se formiraju u skladu sa pravilima berze, i trenutno postoje: A lista, B lista, slobona lista, lista za investicione fondove, lista za trgovanje obveznicama. Na liste A i B uvrštavaju se akcije kompanija koje moraju ispuniti posebne uslove za kotaciju na ovim listama, dok se na slobodnu listu uvrštavaju akcije kompanija bez ispunjavanja bilo kakvih posebno propisanih uslova.</p>
<p>1. Uvrštavanje domaćih hartija od vrijednosti na inostranom tržištu kapitala</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u inostranstvu. Rezidenti mogu slobodno izdavati hartije od vrijednosti u inostranstvu, s tim da su dužni prethodno o tome obavijestiti Komisiju, a dužni su i da, u roku od osam dana od dana isteka roka za upis i uplatu hartija od vrijednosti, Komisiji dostave podatke o broju upisanih i uplaćenih hartija od vrijednosti u inostranstvu. Član 112 stav 1 i 3 Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 4) uključuje uvrštavanje domaćih hartija od vrijednosti na inostranom tržištu kapitala u definiciji kapitalnih poslova. Rezidenti su u potpunosti slobodni da uvrste domaće hartije od vrijednosti na inostranom tržištu kapitala. Uvrštavanje domaćih hartija od vrijednosti na inostranom tržištu vrši se na način i pod uslovima propisanim odgovarajućim propisima inostranog prava.</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>2. Uvrštavanje stranih hartija od vrijednosti na domaće tržište kapitala</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Nerezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u Republici, u skladu sa propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti.</p> <p>Nerezidenti mogu slobodno izdavati hartije od vrijednosti u Republici, na način utvrđen propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti. Član 112 v Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 4) uključuje uvrštavanje stranih hartija od vrijednosti na domaće tržište kapitala u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Uslovi za uvrštavanje domaćih hartija od vrijednosti na inostranom tržištu vrši se na način i pod uslovima propisanim odgovarajućim propisima inostranog prava. Detaljniji propisi kojima se reguliše uvrštavanje i način trgovanja stranim hartijama od vrijednosti u Crnoj Gori nijesu usvojeni. Nacionalnim programom za integraciju Crne Gore u Evropsku Uniju planirano je da se ovaj podzakonski propis iz nadležnosti Komisije za hartije od vrijednosti usvoji do kraja 2012. godine.</p>
---	---	--

IV. TRANSAKCIJE U JEDINICAMA KOLEKTIVNOG INVESTIRANJA PREDUZEĆA

A. Tip transakcije u jedinicama kolektivnih investicionih preduzeća		
<p>1. Sticanje od strane nerezidenata jedinica domaćih preduzeća na berzi</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Investicioni fond je akcionarsko društvo koje se osniva radi javnog prikupljanja novčanih sredstava i ulaganja prikupljenih sredstava u hartije od vrijednosti, novčane depozite i nekretnine, u skladu sa ovim zakonom (Član 4 Zakona o investicionim fondovima (Sl. list RCG, br. 49/04 od 22.07.2004)</p> <p>Investicioni fond prikuplja novčana sredstva putem javne ponude svojih akcija.</p> <p>Investicioni fond posluje na načelima sigurnosti, smanjenja i disperzije rizika i profesionalnog upravljanja, u skladu sa ovim zakonom.</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 4) uključuje uvrštavanje stranih hartija od vrijednosti na domaće tržište kapitala u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 3) takođe se odnosi na isto (berzanske transakcije).</p> <p>Kolektivne investicione šeme su u Crnoj Gori investicioni fondovi koji su organizovani kao zatvorena akcionarska društva, tako da su jedinice kolektivnih investicionih šema akcije. Akcijama kolektivnih investicionih šema (investicionih fondova) se trguje na berzama kao i akcijama svih drugih akcionarskih društva registrovanih u Crnoj Gori. Shodno tome, na sticanje jedinica kolektivnih investicionih šema, tj. sticanje akcija investicionih fondova u Crnoj Gori primjenjuju se shodno članovi Zakona o hartijama od vrijednosti kojima je propisano da je sticanja domaćih hartija od vrijednosti od strane nerezidenata slobodno (Vidi gore III tačka 3.)</p> <p>U Crnoj Gori nije dozvoljeno formiranje otvorenih investicionih fondova čije jedinice bi otvoreni investicioni fond mogao otkupiti direktno od vlasnika, a na zahtjev vlasnika direktno iz aktive kolektivne investicione šeme.</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>2. Sticanje od strane rezidenata jedinica stranih preduzeća kojima se trguje na berzi</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Poslovi sa inostranim elementom su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) izdavanje, uvrštavanje na organizovano uređenom tržištu i prodaja domaćih hartija od vrijednosti u inostranstvu; 2) izdavanje, uvrštavanje na berzu i prodaja stranih hartija od vrijednosti u Republici; 3) ulaganje rezidenata u hartije od vrijednosti u inostranstvu; 4) ulaganje nerezidenata u hartije od vrijednosti u Republici. (Član 112b Zakona o hartijama od vrijednosti). <p>Na poslovanje sa inostranim elementom sa udjelima investicionih fondova shodno se primjenjuju odredbe čl. 112v do 112d ovog zakona, ako zakonom kojim je uređeno poslovanje investicionih fondova nije drukčije određeno. (Član 112đ Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 5) uključuje poslove sa jedinicama kolektivnih investicionih šema u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 3) takođe se odnosi na isto (berzanske transakcije).</p> <p>Shodno navedenim zakonskim odredbama rezidenti mogu slobodno sticati jedinice stranih kolektivnih investicionih šema, bez ikakvih ograničenja sadržanim u propisima Crne Gore, jer ograničenja tj. razlikovanja po osnovu prava sticanja ne postoje između rezidenata i nerezidenata.</p> <p>Jedinicama stranih kolektivnih investicionih šema se ne trguje na berzama u Crnoj Gori. Propisi kojima se reguliše način trgovanja jedinicama stranih kolektivnih investicionih šema u Crnoj Gori nijesu usvojeni. Nacionalnim programom za integraciju Crne Gore u Evropsku Uniju planirano je da se ovaj podzakonski propis iz nadležnosti Komisije za hartije od vrijednosti usvoji do kraja 2012. godine.</p>
--	--	---

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>3. Sticanje od strane nerezidenata jedinica nacionalnih preduzeća kojima se ne trguje na berzi</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Investicioni fond je akcionarsko društvo koje se osniva radi javnog prikupljanja novčanih sredstava i ulaganja prikupljenih sredstava u hartije od vrijednosti, novčane depozite i nekretnine, u skladu sa ovim zakonom. Investicioni fond prikuplja novčana sredstva putem javne ponude svojih akcija. (Član 4 stav 1 i 2 Zakona o investicionim fondovima (Sl. list RCG, br. 49/04 od 22.07.2004).</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 5) uključuje poslove sa jedinicama kolektivnih investicionih šema u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>S obzirom da investicioni fondovi kao kolektivne investicione šeme shodno zakonskim odredbama moraju prikupljati sredstva putem javne ponude svojih akcija, to se jedinice investicionih fondova kao kolektivnih investicionih šema mogu tržišno sticati isključivo na berzama. Jedinicama investicionih fondova kao kolektivnih investicionih se trguje isključivo na berzama.</p>
<p>4. Sticanje od strane rezidenata jedinica stranih preduzeća kojima se ne trguje na berzi</p>	<p>Hartije od vrijednosti su isprave koje vlasnicima daju prava u odnosu na emitente u skladu sa zakonom i pod uslovima emisije. (Član 2 stav 1 Zakona o hartijama od vrijednosti). Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u inostranstvu. Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati strane hartije od vrijednosti u Republici, na način utvrđen propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti. (Član 112 g stav 1 i 2 Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Rezidenti mogu shodno propisima o hartijama od vrijednosti sticati jedinice stranih kolektivnih investicionih šema u inostranstvu na berzi ili vanberzanski, na način na koji je to regulisano propisima inostranog prava. Jedinicama stranih kolektivnih investicionih šema u Crnoj Gori se može trgovati isključivo na berzi (vidi gore IV tačka 3.)</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>B. Uvrštavanje jedinica kolektivnih investicionih preduzeća na tržište kapitala</p>	<p>Način trgovine hartijama od vrijednosti i poslovanje berze uređuje se pravilima i drugim aktima koje donosi berza. Pravila berze treba da omoguće pravilno i efikasno regulisanje i kontrolu tržišta hartija od vrijednosti. Pravilima berze uređuju se naročito: članstvo, listing, obim promjene cijena, adekvatnost kapitala, podaci i periodični izvještaji, informisanje o transakcijama.</p> <p>Pravilima berze utvrđuje se i način formiranja različitih lista za trgovanje hartijama od vrijednosti. Uslovi za kotaciju na listama berze uređuju se posebnim pravilnikom o kotaciji. (Član 57 stav 5 stav 1 i 2 Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Sve hartije od vrijednosti u Crnoj Gori se uvrštavaju na berzu, na neku od berzanskih lista. Jedinice kolektivnih investicionih šema u Crnoj Gori su akcije. Liste berze se formiraju u skladu sa pravilima berze, i trenutno postoje: A lista, B lista, slobona lista, lista za investicione fondove, lista za trgovanje obveznicama.</p>
<p>1. Uvrštavanje jedinica nacionalnih kolektivnih investicionih preduzeća na strano tržište kapitala</p>		<p>Kolektivne investicione šeme mogu se kotirati i trgovati u inostranstvu, na osnovu propisa inostranog prava.</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>2. Uvrštavanje jedinica stranih kolektivnih investicionih preduzeća na domaće tržište kapitala</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Nerezidenti mogu slobodno izdavati hartije od vrijednosti u Republici, na način utvrđen propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti.</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 5) uključuje poslove sa jedinicama kolektivnih investicionih šema u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 3) takođe se odnosi na isto (berzansko postavljanje).</p> <p>Uvrštavanje jedinica stranih kolektivnih investicionih preduzeća na domaće tržište kapitala vrši se u skladu sa pravilima berze i pod istim uslovima koji važe za uvrštavanje jedinica domaćih kolektivnih investicionih šema..</p>
---	---	---

V. TRANSAKCIJE U HARTIJAMA OD VRIJEDNOSTI I DRUGIM INSTRUMENTIMA KOJIMA SE UOBIČAJENO TRGUJE NA TRŽIŠTU NOVCA

A. Transakcije u hartijama od vrijednosti i drugim instrumentima na tržištu novca		
1. Sticanje od strane nerezidenata domaćih kratkoročnih hartija od vrijednosti i instrumenata na tržištu novca	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Hartije od vrijednosti su isprave koje vlasnicima daju prava u odnosu na emitente u skladu sa zakonom i pod uslovima emisije.</p> <p>Prema pravima koje daju, hartije od vrijednosti se dijele na vlasničke i dužničke hartije od vrijednosti.</p> <p>Dužničke hartije od vrijednosti dijele se na kratkoročne i dugoročne, i to: kratkoročne ako im je rok dospijeća kraći od godinu dana od dana emitovanja i dugoročne ako im je rok dospijeća duži od godinu dana od dana emitovanja. (Član 2 stav 1, 2 i 5 Zakona o hartijama od vrijednosti).</p> <p>Nerezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u Republici, u skladu sa propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti. (Član 112 v stav 1 Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 4) uključuje sticanje od strane nerezidenata domaćih kratkoročnih hartija od vrijednosti i instrumenata na tržištu novca u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Kratkoročne hartije od vrijednosti su hartije od vrijednosti čije sticanje je regulisano odredbama Zakona o hartijama od vrijednosti. S obzirom da je članom 112v stav 1 Zakona o hartijama od vrijednosti propisano da nerezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u Republici, nema ograničenja za nerezidente da stiču kako domaće, tako i strane kratkoročne dužničke hartije od vrijednosti.</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>2. Sticanje od strane rezidenata stranih kratkoročnih hartija od vrijednosti i instrumenata na tržištu novca</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u inostranstvu.</p> <p>Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati strane hartije od vrijednosti u Republici, na način utvrđen propisima kojima je uređeno poslovanje hartijama od vrijednosti. (Član 112 g stav 1 i 2 Zakona o hartijama od vrijednosti).</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 4) uključuje sticanje od strane rezidenata stranih kratkoročnih hartija od vrijednosti i instrumenata na tržištu novca u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Kratkoročne hartije od vrijednosti su hartije od vrijednosti čije sticanje je regulisano odredbama Zakona o hartijama od vrijednosti. S obzirom da je članom 112g stav 1 Zakona o hartijama od vrijednosti propisano da rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u inostranstvu. to nema ograničenja za rezidente da stiču kako domaće, tako i strane kratkoročne dužničke hartije od vrijednosti.</p>
---	--	--

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>B. Pristup hartija od vrijednosti drugih instrumenata na tržište novca</p>		
<p>1. Pristup domaćih hartija od vrijednosti i instrumenata na tržište novca</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG“, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Komisija je nadležna za: bliže uređivanje emitovanja i prometa kratkoročnih hartija od vrijednosti (Član 8 stav 1 tačka 13b Zakona o hartijama od vrijednosti);Komisija propisuje bliže uslove emitovanja, registrovanja i trgovanja kratkoročnim dužničkim hartijama od vrijednosti. (Član 44g Zakona o hartijama od vrijednosti) Izuzetno trgovanje hartijama od vrijednosti ne obavlja se na tržištima hartija od vrijednosti: kada Komisija pravilima dozvoli za trgovanje kratkoročnim dužničkim hartijama od vrijednosti.(Član 45 stav 3 tačka 4)</p> <p>Član 2 stav 2 Pravila o utvrđivanju bližih uslova emitovanja, registrovanja i trgovanja kratkoročnim dužničkim hartijama od vrijednosti (Sl list RCG, br. 34/07): "Emisija kratkoročnih hartija od vrijednosti vrši se putem javne ponude."</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 4) uključuje pristup domaćih hartija od vrijednosti i instrumenata na tržište novca u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Uputstvom u vezi sa formiranjem posebne liste za trgovanje obveznicama republike crne gore i jedinica lokalne samouprave (Sl. list RCG, br. 07/07) koje je donijela Komisija a hartije od vrijednosti propisano je: "Za trgovanje obveznicama koje izdaju Republika Crna Gora i jedinice lokalne samouprave berze su dužne da u okviru slobodne liste formiraju posebnu listu. 2. Obveznice iz tačke 1 ovog uputstva ne mogu se kotirati na berzama na listama A i B."</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>2. Pristup domaćih hartija od vrijednosti i instrumenata na strano tržište novca</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Rezidenti mogu slobodno kupovati i prodavati domaće i strane hartije od vrijednosti u inostranstvu. (Član 112 g Zakona o hartijama od vrijednosti)</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 4) uključuje pristup domaćih hartija od vrijednosti i instrumenata na strano tržište novca u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Crnogorskim zakonom o hartijama od vrijednosti je dozvoljeno da se domaće hartije od vrijednosti i instrumenti prodaju na inostrano tržište. Pristup inostranom tržištu ne reguliše se crnogorskim pravom, već relevantnim odredbama odgovarajućeg inostranog prava.</p>
---	---	---

VI. TRANSAKCIJE PREKO TEKUĆIH I DEPOZITNIH RAČUNA KOD FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

A. Transakcije koje obavljaju nerezidenti kod domaćih finansijskih institucija	Zakon o bankama (Sl.list CG, br 17/08)	Potpuno su jednaka prava stranih pravnih i fizičkih lica, zajedno sa domaćim pravnim i fizičkim licima u vezi sa tekućim i depozitnih transakcija u bankama i finansijskim institucijama. Nema ograničenja za strana lica.
B. Transakcije koje su izvršene od strane rezidenata kod stranih finansijskih institucija	Zakon o bankama (Sl.list CG, br 17/08) Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	U pravnom aktu ne postoje ograničenja koja se odnose na domaća pravna i fizička lica u vezi sa tekućim i depozitnim transakcijama sa stranim finansijskim institucijama.

VII. KREDITI KOJI SE ODOSE NA KOMERCIJALNE TRANSAKCIJE ILI NA PRUŽANJE USLUGA U KOJIMA UČESTVUJE REZIDENT

A. Krediti odobreni od strane nerezidenata rezidentima	Zakon o bankama (Sl.list CG, br 17/08) Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Postoje univerzalni principi slobodne trgovine, bez ikakvih ograničenja na prava rezidenata da koriste kredite i obavljaju transakcije sa nerezidentima, uz obavezu obavještanja Centralne banke Crne Gore. Centralna banka uz odobrenje Vlade može donijeti ograničenja samo ako kretanje kapitala ozbiljno ugrožava monetarnu politiku i finansijsko stanje zemlje.
1. Kratkoročni (kraće od jedne godine)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.
2. Srednjoročni (od jedne do pet godina)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.
3. Dugoročni (pet ili više godina)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.
B. Krediti odobreni od strane rezidenata nerezidentima	Zakon o bankama (Sl.list CG, br 17/08) Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Takođe, zakonom su utvrđeni univerzalni principi slobodne trgovine, bez zakonskih ograničenja tako da rezidenti imaju pravo da odobre kredite i obavljaju sve transakcije sa nerezidentima, sa obavezom da informišu Centralnu banku Crne Gore. Centralna banka uz odobrenje Vlade može donijeti ograničenja samo ako kretanje kapitala ozbiljno ugrožava monetarnu politiku i finansijsko stanje zemlje.
1. Kratkoročni (kraće od jedne godine)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.
2. Srednjoročni (od jedne do pet godina)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.
3. Dugoročni (pet ili više godina)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.

VIII. FINANSIJSKI ZAJMOVI I KREDITI

A. Zajmovi i krediti odobreni od nerezidenata rezidentima	Zakon o bankama (Sl.list CG, br 17/08) Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG br 45/05)	Valjani su univerzalni principi slobodne trgovine u deviznom režimu Crne Gore, bez zakonskih ograničenja rezidentima u režimima korišćenja zajmova i kredita od nerezidenata sa obavezom da informišu Centralnu banku Crne Gore. Centralna banka uz odobrenje Vlade može donijeti ograničenja samo ako kretanje kapitala ozbiljno
1. Kratkoročni (kraće od jedne godine)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.
2. Srednjoročni (od jedne do pet godina)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.
3. Dugoročni (pet ili više godina)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.
B. Zajmovi i krediti odobreni od rezidenata nerezidentima	Zakon o bankama (Sl.list CG, br 17/08) Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG br 45/05)	Univerzalni princip slobodne trgovine važi, bez ograničenja za rezidente u procedure odobravanja zajmova i kredita nerezidentima sa obavezom informisanja Centralnoj banci i prava Centralne banke da kontroliše kreditne i druge rizike u bankama koji proizilaze iz tih aktivnosti.
1. Kratkoročni (kraći od jedne godine)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.
2. Srednjoročni (od jedne do pet godina)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.
3. Dugoročni (pet ili više godina)	Isti regulacioni okvir	Važi univerzalni princip iz prethodne tačke.

IX. JEMSTVA DRUGE GARANCIJE I PRAVA ZALOGA

A. Granted by non-residents to residents	Zakon o bankama (Sl.list RCG br. 17/08), Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl.list RCG br. 45/05, 62/08)	Takođe, za ovaj oblik aktivnosti važi univerzalni princip slobodne trgovine, bez ograničenja ili zabrana u zakonskoj regulative koje bi mogle spriječiti rezidente da dobiju garancije ili depozite od strane nerezidenata. Centralna banka na osnovu njenog nadzora organa vrši kontrolu ovih aktivnosti u pogledu kreditnih i drugih rizika. Ograničenja ovih aktivnosti mogu biti samo zakonska od strane Centralne banke, uz odobrenje Vlade samo u slučaju da kretanje kapitala ozbiljno ugrožava monetarnu politiku ili finansijski stanje zemlje.
B. Granted by residents to non-residents	Zakon o bankama (Sl.list RCG br. 17/08), Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl.list RCG br. 45/05, 62/08) Zakon o svojinsko pravnim odnosima (Sl. list CG br.19/09).	Važe isti principi kao iz prethodne tačke. U Poglavlju 10 uređena su založna prava (hipoteka, zaloga i fiducija)-nema restrikcija.

X. TRANSFERI ZA IZVRŠENJE UGOVORA OSIGURANJU

A. Premije i plaćanja životnog osiguranja	Zakon o osiguranju (Sl. list RCG, br. 78/06, 19/07) – član 6.	<p>Imovina i lica u Republici mogu se osigurati samo kod društva za osiguranje osnovanog po ovom zakonu. Izuzetno od stava 1 ovog člana, kod stranog društva za osiguranje mogu se osigurati:</p> <p>1) vazduhoplovni i pomorski transport iznad obaveznih osiguranja u saobraćaju;</p> <p>2) strana lica koja žive i borave u Republici i imovina tih lica, izuzev obaveznih osiguranja.</p> <p>Poslove posredovanja, zastupanja i pružanja drugih usluga u osiguranju za osiguranja iz stava 2 ovog člana mogu obavljati i strana društva.</p> <p>Društvo za osiguranje može se reosigurati kod domaćeg i stranog društva za reosiguranje.</p> <p>Vlada Republike Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) može propisati druge uslove pod kojima se imovina i lica iz stava 1 ovog člana mogu osigurati kod stranog društva za osiguranje.</p>
1. Ugovori zaključeni između domaćih kompanija za životno osiguranje nerezidenata	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Zakon o osiguranju, član 6 (Sl. list RCG, br. 78/08)</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 10) uključuje remije i plaćanja životnog osiguranja u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Uvod u 3.11) se bavi temama rezidenata / nerezidenata.</p> <p>Nerezidenti mogu zaključivati ugovore sa domaćim kompanijama za životno osiguranje pod istim uslovima kao i rezidenti.</p>
2. Ugovori zaključeni između stranih kompanija za životno osiguranje i rezidenata	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Zakon o osiguranju, član 6 (Sl. list RCG, br. 78/08)</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 10) uključuje remije i plaćanja životnog osiguranja u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Uvod u 3.11) se bavi temama rezidenata / nerezidenata.</p> <p>Rezidenti mogu biti osigurani samo u osiguravajućim kompanijama osnovanim u Crnoj Gori, koje imaju operativnu dozvolu izdatu od strane Agencije za nadzor osiguranja Crne Gore.</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>B. Premije i plaćanja osiguranja kredita</p>	<p>Zakon o osiguranju – član 6.</p>	<p>Imovina i lica u Republici mogu se osigurati samo kod društva za osiguranje osnovanog po ovom zakonu. Izuzetno od stava 1 ovog člana, kod stranog društva za osiguranje mogu se osigurati:</p> <p>1) vazduhoplovni i pomorski transport iznad obaveznih osiguranja u saobraćaju;</p> <p>2) strana lica koja žive i borave u Republici i imovina tih lica, izuzev obaveznih osiguranja.</p> <p>Poslove posredovanja, zastupanja i pružanja drugih usluga u osiguranju za osiguranja iz stava 2 ovog člana mogu obavljati i strana društva.</p> <p>Društvo za osiguranje može se reosigurati kod domaćeg i stranog društva za reosiguranje. Vlada Republike Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) može propisati druge uslove pod kojima se imovina i lica iz stava 1 ovog člana mogu osigurati kod stranog društva za osiguranje.</p>
<p>1. Ugovori zaključeni između domaćih kompanija za osiguranje kredita nerezidenata</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Zakon o osiguranju, članovi 6 i 9 (Sl. list RCG, br. 78/08)</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 10) uključuje remije i plaćanja životnog osiguranja u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Uvod u 3.11) se bavi temama rezidenata / nerezidenata.</p> <p>Nerezidenti mogu zaključivati ugovore sa domaćim kompanijama za osiguranje kredita pod istim uslovima kao i rezidenti.</p>
<p>2. Ugovori zaključeni između stranih kompanija za osiguranje kredita i rezidenata</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Zakon o osiguranju, članovi 6 (Sl. list RCG, br. 78/08)</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 10) uključuje remije i plaćanja životnog osiguranja u definiciji kapitalnih poslova.</p> <p>Uvod u 3.11) se bavi temama rezidenata / nerezidenata.</p> <p>Krediti mogu biti osigurani samo u osiguravajućim kompanijama osnovanim u Crnoj Gori, koje imaju operativnu dozvolu izdatu od strane Agencije za nadzor osiguranja Crne Gore.</p>

04 Slobodno kretanje kapitala

<p>Ostali transferi kapitala s obzirom na ugovore o osiguranju</p>	<p>Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)</p> <p>Zakon o osiguranju, članovi 6 (Sl. list RCG, br. 78/08)</p>	<p>Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova.</p> <p>Član 3 tačka 11, alineja 10) uključuje remije i plaćanja životnog osiguranja u definiciji kapitalnih poslova. Imovina i lica u Republici mogu se osigurati samo kod društva za osiguranje osnovanog po ovom zakonu.</p> <p>Izuzetno od stava 1 ovog člana, kod stranog društva za osiguranje mogu se osigurati:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) vazduhoplovni i pomorski transport iznad obaveznih osiguranja u saobraćaju; 2) strana lica koja žive i borave u Republici i imovina tih lica, izuzev obaveznih osiguranja. <p>Poslove posredovanja, zastupanja i pružanja drugih usluga u osiguranju za osiguranja iz stava 2 ovog člana mogu obavljati i strana društva.</p> <p>Društvo za osiguranje može se reosigurati kod domaćeg i stranog društva za reosiguranje. Vlada Republike Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) može propisati druge uslove pod kojima se imovina i lica iz stava 1 ovog člana mogu osigurati kod stranog društva za osiguranje.</p>
--	--	--

XI. KRETANJE LIČNOG KAPITALA

A. Zajmovi	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 11) uključuje lične zajmove u definiciji kapitalnih poslova.
B. Pokloni i donacije	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 11) uključuje poklone i donacije u definiciji kapitalnih poslova.
C. Mirazi	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 11) uključuje poklone i donacije u definiciji kapitalnih poslova
D. Nasledstva i legati	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 11) uključuje nasledstva u definiciji kapitalnih poslova
E. Izmirjenja duga od strane imigranata u njihovoj prethodnoj zemlji boravka	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 11) uključuje podmirenje duga useljenika u matičnoj zemlji u definiciji kapitalnih poslova
F. Transferi sredstava prikupljenih od rezidenata, u slučaju emigracije, u vrijeme njihovog instaliranja ili tokom perioda njihovog boravka u inostranstvu	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 11) uključuje podmirenje duga useljenika u matičnoj zemlji u definiciji kapitalnih poslova
G. Transferi štednje imigranata, tokom njihovog boravka u inostranstvu, prema njihovoj ranijoj zemlji boravka	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 11) uključuje prenos sredstava iseljenika u inostranstvo u definiciji kapitalnih poslova

XII. FIZIČKI UNOS I IZNOS FINANSIJSKIH SREDSTAVA

A. Hartija od vrijednosti	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom („Sl. list RCG“, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 12) uključuje fizičko unošenje i iznošenje hartija od vrijednosti u
B. Sredstva plaćanja svih vrsta	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom („Sl. list RCG“, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 12) uključuje fizičko unošenje i iznošenje “ostalih sredstava plaćanj” u definiciji kapitalnih poslova

XIII. OSTALA KRETANJA KAPITALA

A. Naknada za slučaj smrti	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 13) uključuje
B. Obeštećenja (u slučaju kad se ista mogu smatrati kapitalom)	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 13) uključuje "naknade" u
C. Refundacije u slučaju raskidanja ugovora i refundacije neprimjerenih plaćanja	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 13) uključuje "refundacije" u definiciji kapitalnih poslova
D. Autorska prava: patenti dizajn, trgovinske marke, itd.	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 13) uključuje prenose u pogledu "autorskih prava, патената, dizajna,
E. Transfer novčanih sredstava neophodnih za pružanje usluga (koji nisu uključeni pod VI)	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 13) uključuje prenose u pogledu ostalih "usluga" u definiciji kapitalnih
F. Razno	Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom (Sl. list RCG, br. 45/05, 62/08)	Član 2 tačka 1 Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom uspostavlja princip slobodnog kretanja tekućih i kapitalnih poslova. Član 3 tačka 11, alineja 13) uključuje prenose u pogledu "ostalih kapitalnih prenosa" u definiciji

Aneksi:

Aneks 20 - Zakon o stranim ulaganjima, 3

Aneks 21 - Zakon o državnom premjeru i
katastru, 18

Aneks 22 - Zakon o svojinsko-pravnim
odnosima, 4